

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2014-2018

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Veronika Pavlíčková

**Aktivity Centra dětí a mládeže Teen Challenge Praha pro
dětí mladšího školního věku z romského etnika**

Praha 2018

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Nataša Kocourková

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED (PART TIME) STUDIES

2014-2018

BACHELOR THESIS

Veronika Pavlíčková

**The Center for Children and Youth, Prague - Teen
Challenge Activities for Elementary-Aged Children (6 – 10
years old) of the Roma Ethnicity**

Prague 2018

The Bachelor Thesis Work Supervisor: Mgr. Nataša Kocourková

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Veronika Pavlíčková

Poděkování

Děkuji Centru dětí a mládeže Teen Challenge Int. ČR v Praze za umožnění realizace dotazníkového šetření s klienty a vedoucí práce paní Mgr. Nataše Kocourkové za její připomínky.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá aktivitami, které Centrum dětí a mládeže Teen Challenge Int. ČR v Praze poskytuje dětem mladšího školního věku převážně z romského etnika. V teoretické části rozebírá centrum (popisem lokace, vybavením, financováním a strukturou pracovníků a dobrovolníků), jeho aktivity (především pravidelné aktivitami pro děti mladšího školního věku) a také se snaží představit sociální prostředí klientů CDM Praha. Praktická část na základě kvalitativního výzkumu formou dotazníkového šetření se snaží přinést odpovědi na stanovené otázky výzkumu, které se týkají nabízených aktivit především pro klienty ze skupiny dětí mladšího školního věku CDM a přínosu centra do života klientů.

Klíčová slova

Dobrovolníci, pracovníci, prevence sociálně patologických jevů, sociálně slabé rodiny, volnočasové aktivity, získání zdravých návyků

Annotation

The Bachelor Thesis describes leisure time activities that the Teen Challenge Center for Children and Youth in Prague offers to Roma children from the elementary age group (6-10 year old) and also gives an idea of the social environment in which these Roma children live. The practical part of the thesis is focused on outlining the contribution of the offered regular programme for these children who come from families with lack of social skills.

Keywords

Acquiring healthy habits, families with lack of social skills, leisure time activities, socio-pathological phenomena prevention, volunteers, workers

ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČÁST	12
1 CENTRUM DĚTÍ A MLÁDEŽE TCI PRAHA	12
1.1 Vznik.....	12
1.2 Umístění CDM Praha	12
1.3 Vybavení CDM Praha a jeho možnosti	13
1.4 Počet pracovníků a dobrovolníků.....	15
1.5 Finanční prostředky CDM Praha.....	15
2 ZÁMĚRY CENTRA DĚTÍ A MLÁDEŽE PRAHA	17
2.1 Obecně	17
2.2 Záměry centra dětí a mládeže Praha.....	18
2.3 Konkrétně zaměřené prevenční programy	20
2.4 Strukturální nefunkčnost rodin.....	21
2.5 Poruchy rodičovské role	22
2.6 Částečná náhrada funkční rodiny	22
2.7 Zajištění základní péče	23
2.8 Doučování a úkoly do školy.....	24
2.9 Volnočasové aktivity	25
PRAKTICKÁ ČÁST	27
3 METODOLOGIE VÝZKUMU	27
3.1 Dotazník I.....	27
3.2 Dotazník II	29
3.3 Cíl kvantitativního výzkumu.....	30
3.4 Výzkumné otázky	30
3.5 Výzkumné hypotézy	31
3.6 Charakteristika a popis výzkumného vzorku	32
3.7 Sběr dat a časová organizace podle jeho fází.....	33
3.8 Způsob vyhodnocení dat	35
4 VÝSLEDKY VÝZKUMU	36
4.1 Vyhodnocení jednotlivých otázek.....	36

4.2	Otázka „Jak dlouho chodíš do CDM Praha?“	36
4.3	Otázka „Jak často do CDM Praha chodíš?“	38
4.4	Otázka „Jak jsi se dozvěděl(a) o programu CDM Praha?“	40
4.5	Otázka „Co tě v CDM Praha baví?“	41
4.6	otázka „Pozval(a) bys další děti, aby přišly do CDM Praha?“	43
4.7	Otázka „Pokud ano, na jakou aktivitu bys je získal(a)?“	44
4.8	Otázka „Proč do CDM Praha chodíš?“	45
4.9	Otázka „V čem tobě osobně CDM Praha pomohlo?“	46
4.10	Otázka „Chodíš pravidelně do školy?“	50
4.11	Otázka „Jsi kluk nebo holka?“	51
4.12	Otázka „Kolik je ti let?“	52
4.13	Otázka „Do kolikáté chodíš třídy?“	52
4.14	Ostatní otázky dotazníku II	53
4.15	Interpretace a diskuze výsledků	61
	ZÁVĚR	67
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	70
	SEZNAM ZKRATEK	72
	SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	73
	SEZNAM PŘÍLOH	75

ÚVOD

Bakalářské práce se zabývá volnočasovými aktivitami Centra dětí a mládeže Teen Challenge International ČR v Praze (dále jen CDM Praha) nabízených pro určitou skupinu klientů, konkrétně pro děti mladšího školního věku. CDM Praha se nachází na Praze 3 a jeho klienty jsou děti a dospívající převážně z romské populace a sociálně slabých rodin. Pestrý program nabízí různorodé aktivity, které jsou dobré pro všestranný psychomotorický vývoj dětí a dospívajících, a je hodnotnou alternativou trávení odpoledne školního týdne pro děti a dospívající, kteří jsou většinou v přímém kontaktu s prostředím s vysokým výskytem sociálních patologií.

CDM Praha je pro některé klienty jediným místem, kde se setkávají se zdravými vzorci chování. Celkově motivuje své klienty k získání stabilního zaměstnání a vede klienty ke samostatnému a spokojenému životu. A dospívající mohou skrze pracovníky a dobrovolníky najít motivaci k dokončení studia anebo získání vyučení.

Lokalita Praha 3, Žižkov, ve které CDM Praha převážně působí, patří mezi sociálně vyloučené a sociálním vyloučením ohrožené romské lokality v České republice¹.

„Jako sociálně vyloučenou lokalitu označujeme prostor (dům, ulici, čtvrť) kde se koncentrují lidé, u nichž lze identifikovat znaky spojené se sociálním vyloučením. Tato místa jsou okolními obyvateli negativně symbolicky označována („špatná adresa“, „problémové místo“ apod.).

Sociální vyloučení definujeme jako postupnou a stupňující se exkluzi z plné participace na sociálních, materiálních i symbolických zdrojích produkovaných, sdílených a konzumovaných širokou společností k zajištění dobrých životních podmínek, organizace sociálního života a účasti v rozhodování.“²

V tomto velice těžkém prostředí jednotlivých domů s holobyty či byty 4. nebo nejlépe 3. kategorie, vyrůstá mnoho, zejména romských, dětí. Z celkového počtu 70 000

¹ EVROPSKÝ SOCIÁLNÍ FOND V ČR. Mapa sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v ČR [online]. [cit. 2015-12-29]. Dostupné z: https://www.esfcr.cz/mapa/int_ph1_1.html

² MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ V ČR. Projekt: Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR [online]. [cit. 2015-12-29]. Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/mapa-svl-2015/?page=2>

obyvatel obce je 2 000 – 2 500 obyvatel romských³, kteří se do této lokality většinou přistěhovali po druhé světové válce a v migrační vlně za prací v 70. letech dvacátého století. Odhadovaná míra nezaměstnanosti romského etnika činí 85 %⁴, pouze 6 % dospělých má dokončené střední vzdělání.

Romské děti, na které je CDM Praha zaměřeno, byly de facto koncentrovány v jedné základní škole^{5,6}, kde tvořily podle odhadu 80-90 % žáků, k této koncentraci došlo zhruba v době vzniku centra, kdy nastal velký odliv žáků většinové společnosti. Žáci neměli možnost setkat se s normálními vzorci chování, včetně základních hygienických návyků, domácí přípravy školních úkolů atd., protože jsou ve většině případů součástí nefunkčních rodin. Je pro ně běžný velký výskyt kriminality jako jsou drobné i větší krádeže, lichva nebo distribuce drog. Mnoho rodičů a přímých příbuzných je dlouhodobě ve výkonu trestu odnětí svobody. Mezi další běžné jevy, se kterými se setkávají, patří alkoholismus, patologické hráčství, narkomanie a sexuální zneužívání.

CDM Praha obsahem svých aktivit (doučováním, pomocí při psaní úkolů, prevenčními programy, biblickým vyučováním, sexuální výchovou pro dospívající, organizováním volnočasových aktivit, pěstováním romských tradic a kultury i základní péčí o hygienu) nahrazuje dětem a dospívajícím funkční rodinné zázemí.⁷

Protože fenomén rodiny je stále nejdůležitějším vlivem pro formování hodnot jedince. V posledních letech se ale mění pohled na rodinu, dochází k opouštění jejího tradičního pojetí jako právně uzavřeného manželství, hojně přibývá forma společného soužití. Tradiční fungující manželství má ale několik předností, které se děti od svých rodičů díky tomu mohou naučit. Těmi jsou morální a právní odpovědnost za vlastní jednání, smysl pro povinnosti a vzájemný respekt.⁸

³ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ V ČR. Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR: 5.1 HLAVNÍ MĚSTO PRAHA, 5.1.1 Praha 3 [online]. [cit. 2015-12-29]. Dostupné z: https://www.esfcr.cz/mapa/int_ph1_1.html

⁴ Při celkové míře nezaměstnanosti v Hlavním městě Praze 3,6 %.

⁵ Základní škola na Havlíčkově náměstí byla od září školního roku 2014/2015 přestěhována do zrekonstruovaných prostor školy v Cimburkově ulici.

⁶ ZÁKLADNÍ ŠKOLA, CIMBURKOVA 18/600. Oznámení školy – Nová adresa [online]. [cit. 2017-11-22]. Dostupné z: <http://www.cimburacka.cz/akce.php?kategorie=7>

⁷ PAROLEK, P. Centrum dětí a mládeže: Kdo jsme [online]. © 2017 [cit. 2018-1-29]. <http://www.cdmpraha.cz/3-kdo-jsme/>

⁸ FISCHER, S. a J. ŠKODA. Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014, s. 166. ISBN 978-80-247-5046-0.

Autorka práce si toto téma zvolila, protože pracovala od podzimu roku 2005 do ledna 2015 jako dobrovolnice v tomto žižkovském centru. Viděla důležitost (přínos pro klienty a jejich rodiny) a také aktuálnost (klienti se v CDM Praha cítí velmi dobře a většinou nemají jinou alternativu smysluplného trávení času) a kontinuálnost (dlouhodobý zájem klientů pravidelně chodit) a rozhodla se o CDM Praha napsat bakalářskou práci.

Existence CDM Praha je velmi stěžejní pro klienty a jejich rodiny, a proto si práce klade za cíl, přiblížit jaké nabízené aktivity jsou oblíbené mezi pravidelnými návštěvníky (ze skupiny dětí mladšího školního věku) a jaký přínos má CDM Praha do osobního a rodinného života klientů.

V první teoretické části práce jsou analyzovány literární prameny pro vymezení základních pojmů, například sociálně vyloučené lokality a model ideální rodiny. V první kapitole je popsán vznik CDM Praha, lokace a vybavení centra, počet pracovníků a dobrovolníků a kde CDM Praha shání finanční prostředky.

Ve druhé kapitole jsou vysvětleny záměry CDM Praha a jeho konkrétně zaměřené prevenční programy. Za pomoci odborné literatury jsou objasněny pojmy strukturální nefunkčnost rodin, poruchy rodičovské role, částečná náhrada funkční rodiny a tyto vysvětlené pojmy jsou srovnány s osobní a rodinou situací klientů CDM Praha. Na konci druhé kapitoly je uvedeno, jak CDM Praha poskytuje možnost zajištění základní péče pro klienty a má připravenou nabídku vzdělávacích a volnočasových aktivit.

V druhé praktické části je pomocí dotazníkového šetření na skupině pravidelných klientů CDM Praha zkoumáno, jaké aktivity jsou oblíbené a jaký je podle jejich subjektivního vnímání vliv CDM Praha na jejich osobní životy. Pomocí dotazníkového šetření je také zpracováno se skupinou minulých i současných dobrovolníků a pracovníků, praktický přínos CDM Praha do osobního a rodinného života klientů. Druhého dotazníku je použito za účelem dosažením větší objektivity, protože pracovníci a dobrovolníci prožili více životních situací a mohou podat srovnání stabilní sociálního zázemí, ve kterém vyrostli a sociálně slabého prostředí klientů se kterými v CDM Praha pracují.

TEORETICKÁ ČÁST

1 CENTRUM DĚTÍ A MLÁDEŽE TCI PRAHA

1.1 Vznik

V sociálně vyloučené lokalitě Prahy 3 na Žižkově vzniklo díky původně streetwork činnosti Lucie a Vítězslava Pohankových v roce 2001 křesťanské nízkoprahové centrum, které se věnuje dětem ze sociálně slabého prostředí. Toto centrum je dnes součástí organizace Centrum dětí a mládeže Teen Challenge International v ČR, která má statut církevní právnické osoby zapsané na Ministerstvu kultury ČR dne 3. 9. 1998⁹. Pobočka na Žižkově nese označení CDM Praha. Má také své vlastní webovské stránky <http://www.cdmpraha.cz/>.

1.2 Umístění CDM Praha

Z původní skupinky dětí z ulice, se kterými manželé navázali víceméně pravidelný kontakt, se vytvořilo jádro, pro které bylo zapotřebí najít místo k setkávání vhodné i pro chladnější měsíce v roce. V roce 2001 byly pronajaty prostory obytného domu v ulici Chlumova. Malá skupina se rozrostla na takové množství, že se děti musely z nedostatku místa střídat a prostory postupně přestaly vyhovovat rozrůstající se činnosti. Po dobu několika let se hledala nová lokace centra, která by se nacházela v okolí základní školy, kde je většina žáků romského původu. Ve spolupráci s Úřadem Městské části Prahy 3 byl vytipován objekt bývalého squatu a za finanční podpory různých křesťanských církví, jednotlivých dárců a radnice Prahy 3, pak probíhala dlouhodobá rekonstrukce. Na podzim roku 2012 byl nakonec nově postaven a zkolaudován dům ve vnitřním objektu domu, který si radnice Prahy 3 zvolila za své

⁹ TEEN CHALLENGE INTERNATIONAL ČR. Statut [online]. [cit. 2015-12-29]. Dostupné z: <http://www.teenchallenge.cz/home/statut>

sídlo. Dům, na adrese Havlíčkovo náměstí 11, byl vzápětí uveden do plné dispozice aktivitám CDM Praha.

1.3 Vybavení CDM Praha a jeho možnosti

Zrekonstruovaný dům se nachází v zadních prostorách atria činžovních domů. Vchází se k němu průjezdem se zamčenými dveřmi, na straně z ulice je instalován zvonek a kamera, která zajišťuje kontrolu přicházejících osob. U vchodu vedle zvonků visí nástěnka, která patří CDM Praha. Zde se veřejnost dovídá o jeho existenci. Jsou zde k dispozici informace o aktivitách, kterých se mohou děti a dospívající účastnit i o provozní době.

Na vnitřním dvoře je prostor, který je možno využít k hraní fotbalu nebo odbíjené. Pro tyto účel jsou zde uskladněny i přenosné brány. Pro předškolní děti je v rohové části dvorku postaveno pískoviště, které je přikryté, když se nevyužívá.

Samotný zadní dům CDM Praha má zabezpečené dveře. Při vstupu do vnitřních prostor domu je v chodbě šatna pro děti a sociální zařízení pro klienty a pracovníky.

V tomto spodním patře je oddělená místnost pro předškolní děti s hrací kuchyňkou, maňáskovým divadlem, spoustou dalších hraček a obrázkových knížek. Tuto místnost dospívající klienti vymalovali kresbami zvířat, vedle je vlastní šatnička a přizpůsobené sociální zařízení pro děti předškolního věku.

V přízemí se také nachází místnost pro děti mladšího školního věku. V policích jsou uloženy míče a sportovní náčiní, stolní hry, školní pomůcky a různé písanky a čítanky. Také je zde skříň s náhradním čistým oblečením.

Poslední místností spodního patra je kuchyň. Dostatečně velká kuchyňská linka má k dispozici sporák, je zde i lednička a mikrovlnná trouba. Kuchyň je plně vybavená potřebným nádobím k přípravě pokrmů. Dvojice dětí zde pod dohledem vedoucích nebo dobrovolníků připravují studené svačiny, pečou či vaří. V této místnosti je několik stolů a sezení celkem pro přibližně dvacet lidí.

V prvním patře je kancelář a šatna pro pracovníky a dobrovolníky, která se vždy zamyká. V kanceláři je i několik počítačů. Díky speciálním programům si zde děti mohou interaktivně procvičovat český jazyk. Dále je na tomto podlaží koupelna se sociálním zařízením, sprchovým koutem a pračkou a také místnost pro sklad čisticích prostředků. Na opačné straně chodby je místnost pro teenagery vybavená klávesami, bubny, kytarami, stolním fotbálkem a rozkládacími gauči pro možnost přespání během víkendových akcí.

V druhém patře domu je velká místnost, která svým vzhledem připomíná taneční sál (po celé ploše jedné stěny jsou namontována velká zrcadla). Zde se trénuje tanec a hrají hry, pokud počasí neumožňuje venkovní aktivity. Také zde probíhá vánoční besídka, koncerty a jiná hromadná setkání s rodiči – místnost pojme okolo sta lidí. V tomto patře je i menší místnost plná výtvarných potřeb a různých materiálů, která slouží všem. Předškolní děti si zde procvičují grafomotoriku, zkouší první jednoduché kresby a koláže. Dle ročního období si děti s vedoucími povídají o typickém počasí a českých tradicích a společně poté tvoří tematické výtvary (například vystřihování sněhových vloček, kresba sněhuláků, tvorba betlémů a vánoční výzdoby, dekorace masopustních masek, dekorace s jarní a velikonoční tematikou), kterými následně vyzdobí dům. Děti mladšího školního věku a také skupinou teenagerů zde rozvíjí kreativní myšlení a mohou si vyzkoušet složitější výtvarné techniky. Vyrábějí například malované látkové tašky, náramky a náušnice z korálků, ozdobná narozeninových přání, brože a tak podobně. Všechny děti se dle svých schopností podílejí na výrobě a tvoření výrobků, které jsou určené k následnému prodeji, jehož výtěžek je určen na podporu provozu centra.

Prostory tohoto velkého domu umožňují rozdělení činností pro dost velké množství dětí. Dle zájmu, počasí a počtu dobrovolníků je možné na prostoru před domem hrát fotbal, souběžně v horní místnosti vytvářet výrobky se zažehlovacími korálky a v jiné místnosti učit děti na kytaru.

1.4 Počet pracovníků a dobrovolníků

V CDM Praha je zaměstnáno celkem pět pracovníků na plný či částečný pracovní úvazek. V současné době je hlavní vedoucí Bc. Lucie Pohanková.

Pro samotnou práci centra jsou důležitou součástí týmu dobrovolníci. Za jejich pomoci probíhají ve všední dny odpolední programy, většinou slouží po dvojicích nebo trojicích ku pomoci vedoucím. Během doučování školní látky je tak možné si velkou skupinu dětí rozdělit na menší části a věnovat se dětem dle jejich individuálních potřeb.

U předškolních dětí je také potřeba více dospělých osob z toho důvodu, aby děti byly pod neustálým dohledem zodpovědné osoby, například když se někomu z nich chce během společného programu na záchod a je třeba jej doprovodit a zároveň být se skupinou.

Dobrovolnictví jednotlivců, i pokud jsou mladiství, je v CDM Praha evidováno, všichni podepisují smlouvu o dobrovolnictví a u dobrovolníků, kteří již dosáhli zletilosti, je jejich bezúhonnost ošetřena předložením čistého trestního rejstříku. V mnoha případech dobrovolnictví je to pomoc dlouholetá. Mezi některými dobrovolníky vznikla důvěrná přátelství a mohou být tak vzorem pro dětské a dospívající klienty centra.

1.5 Finanční prostředky CDM Praha

Provoz CDM Praha je možný s pomocí mateřské organizace Teen Challenge International a za štědré finanční podpory hlavních sponzorů, kteří jsou uvedeni na webovské stránce. Finančně přispět, pravidelně či jednorázově, na konto CDM Praha může kdokoliv.

Jsou organizovány benefiční koncerty, během roku se prodávají výrobky vytvořené v dílnách CDM Praha samotnými dětmi. Některé organizace či jednotlivci pomáhají věcnými dary či službou (např. odvoz stavební suti zdarma, sleva při nákupu

potřebného materiálu, volný vstup na divadelní představení atd.). Dále jsou vítané i dárky, které lze dát dětem při oslavách narozenin a Vánoc. Pro předškolní děti je využito donesené čisté a nepoškozené oblečení.

2 ZÁMĚRY CENTRA DĚTÍ A MLÁDEŽE PRAHA

2.1 Obecně

Od září 2007 do 30. června 2014 CDM Praha poskytovalo sociální služby nízkoprahového zařízení pro děti a mládež¹⁰. Tato služba byla registrována Magistrátem hl. města Prahy. Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež je definováno dle zákona č. 108/2006 Sb. takto:

„1) Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež poskytují ambulantní, popřípadě terénní služby dětem ve věku od 6 do 26 let ohroženým společensky nežádoucími jevy. Cílem služby je zlepšit kvalitu jejich života předcházením nebo snížením sociálních a zdravotních rizik souvisejících se způsobem jejich života, umožnit jim lépe se orientovat v jejich sociálním prostředí a vytvářet podmínky k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Služba může být poskytována osobám anonymně.

(2) Služba podle odstavce 1 obsahuje tyto základní činnosti:

- a) výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,*
- b) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,*
- c) sociálně terapeutické činnosti,*
- d) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí“.*¹¹

¹⁰ CENTRUM DĚTÍ A MLÁDEŽE TEEN CHALLENGE INT. ČR. *Výroční zpráva 2014*. Praha. [online]. 2015 [cit. 2018-01-21]. Dostupné z: <https://drive.google.com/file/d/0B514CYpRUxaYV3d3cHpEOXJMamc/view>

¹¹ Zákon č. 108/2006 Sb. ze dne 14. března 2006, o sociálních službách. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006. [online]. [cit. 2018-01-21]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7372/108_2006_Sb.pdf

2.2 Záměry centra dětí a mládeže Praha

Provozní doba CDM Praha je vždy ve všední dny v odpoledních hodinách (14:00-17:30), děti přicházejí po skončení jejich školní výuky v přilehlé základní škole, předškolní děti, pokud není s vedoucími domluveno jinak, přivedou rodiče.

Je stanovené pravidlo, že pokud děti během dopoledního vyučování ve škole chybí („jdou za školu“), nemohou ten den odpoledne přijít na program do centra. Tím se snaží CDM Praha vychovávat jak ke svobodě, ale také odpovědnosti při předem jasně daných pravidlech a hranicích. Podle Hoskovcové totiž dítě, na které jsou kladeny příliš vysoké nároky, které nemůže splnit, vyroste bez důvěry v sebe sama.¹²

Pracovníci a dobrovolníci chtějí pomocí strukturovaných odpoledních programů naučit děti smysluplně trávit volný čas, docílit poznání důležitých životních hodnot, pomoci jim ve zlepšení školních výsledků a následném hledání pracovního uplatnění.

O možnosti navštěvovat CDM Praha se děti dozvídají ve své základní škole na Žižkově, z rozdáváných letáčků od streetworkových pracovníků centra, ale převážně od příbuzných a kamarádů, kteří tam již pravidelně chodí.

Klienti CDM Praha jsou rozděleni dle věku do tří skupin a program jednotlivých skupin je uzpůsoben specifickým potřebám klientů¹³:

- předškoláci – děti od 3 let do nástupu do 1. třídy,
- mladší školní děti – od 6 do 10 let,
- teenageři – děti starší 10 let a dospívající.

¹² HOSKOVCOVÁ, S. a L. SUCHOCHLEBOVÁ RYNTOVÁ. *Výchova k psychické odolnosti dítěte: silní pro život*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009, s. 91-93. ISBN 978-80-247-2206-1.

¹³ MĚSTSKÁ ČÁST PRAHA 3. *Katalog neziskových organizací: Teen Challenge International ČR* [online]. [cit. 2018-01-21]. Dostupné z: <http://www.praha3.cz/samosprava/oblasti/Dotace/Katalog-neziskovych-organizaci/teen-challenge-international-cr-r175420.htm>

2.2.1 Předškoláci

Dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách: sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi¹⁴ je v CDM Praha služba pro tuto věkovou skupinu od listopadu 2010 registrovaná pod Magistrátem hl. města Prahy jako sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi. Posláním služby je podpora rodin s předškolními dětmi v prospěch jejich výchovy a zdravého vývoje. Cílovou skupinou jsou děti od 3 do 6 let a jejich matky (případně pěstounky z příbuzenstva). S maminkami (pěstounkami) se během předem domluvené návštěvy, v jejich domácím prostředí nebo v prostorách CDM Praha, konzultují potřeby dětí a dvakrát týdně je pro předškolní děti připraven strukturovaný program dle jejich specifických potřeb.¹⁵

2.2.2 Mladší školní děti

Aktivitty této skupiny jsou především volnočasové a vzdělávací. Můžeme je takto rozdělit podle typu činnosti:

- pohybové aktivity (tanec, fotbal, běhací hry, hry s míčem),
- klidové a odpočinkové aktivity (stolní hry, stolní fotbálek),
- kreativní aktivity (výtvarka, divadlo, hra na hudební nástroje),
- vzdělávací aktivity (učení češtiny, matematiky a angličtiny, individuální doučování do školy),
- náboženské aktivity (chvály, biblické slovo, modlitby),
- vícedenní akce v prostorách CDM Praha i mimo Prahu (akce s přespáváním v klubu, tábor).

¹⁴ Zákon č. 108/2006 Sb. Ze dne 14. března 2006 o sociálních službách: sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006 [online] [cit. 2018-01-21]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/7372/108_2006_Sb.pdf

¹⁵ CENTRUM DĚTÍ A MLÁDEŽE TEEN CHALLENGE INT. ČR. *Výroční zpráva 2013*. Praha [online]. 2014 [cit. 2018-01-21]. Dostupné z: <https://drive.google.com/file/d/0B514CYpRUxaYN0p2RzZicDN3cWM/view>

2.2.3 Teenageři

Během odpoledních programů – které mají podobný časový harmonogram, ale jiné aktivity, než odpoledne pro mladší školní děti – mají také možnost pastoračního rozhovoru (to jest individuální rozhovor s cílem pojmenovat a řešit problém).

Pro zájemce z této skupiny také funguje projekt *Vyučím se!*¹⁶, který poskytuje finanční a slovní podporu tak, aby zvládli studium na středním odborném učilišti nebo střední škole. Častými překážkami, které vedou k předčasnému zanechání studia, se kterými se setkávají vrstevníci a příbuzní teenagerů jsou finanční nároky, absence podpory a motivace ze strany rodiny, také obtížnost učiva. Prostřednictvím grantu od Městské části Praha 3 CDM Praha podporuje teenagery hrazením nutných nákladů spojených se studiem, komunikací s pedagogy a vedením školy, poskytováním slovní motivace k dokončení studia a pravidelného doučování v nejobtížnějších oblastech učiva, rozhovory o školních úspěších a nezdarech.

2.3 Konkrétně zaměřené prevenční programy

Většina dětí mladšího školního věku (z řad klientů CDM Praha) pochází z dysfunkčních rodin, někteří rodiče nebo jejich blízcí příbuzní, kteří s nimi sdílí byt, nemají stálé zaměstnání, potýkají se s problémy závislosti na návykových látkách, či jsou ve výkonu trestu odnětí svobody. Rodiny jsou ekonomicky slabé, rodiče si nemohou dovolit platit dětem odpolední kroužky anebo školní družinu, a tak děti běžně tráví volný čas samy doma sledováním televize a hraním her na počítači.

Jsou-li bez dozoru dospělé osoby, potulují se odpoledne v malých skupinkách na ulicích Žižkova. Kouří anebo experimentují s lehkými drogami, které sehnaly od starších kamarádů. Přemíru volného času si krátí drobnými krádežemi v obchůdcích nebo bloumáním sídlištěm.

¹⁶ CENTRUM DĚTÍ A MLÁDEŽE TEEN CHALLENGE INT. ČR. *Výroční zpráva 2014*. Praha. [online]. 2015 [cit. 2018-01-21]. Dostupné z: <https://drive.google.com/file/d/0B514CYpRUxaYV3d3cHpEOXJMamc/view>

Sociální faktory, které mají vliv na vznik kriminality (páchání trestného činu) souvisí převážně s orientační rodinou jedince, kde dotyčný přejímá vzorce chování. Samy rodiče mohou projevovat asociální a antisociální formy chování (pokud je u nich závislost na návykových látkách nebo se dopouštějí trestné činnosti); nenaplňují psychické potřeby svých dětí anebo své děti zneužívají a zanedbávají (syndrom CAN)¹⁷.

2.4 Strukturální nefunkčnost rodin

Problematické rodiny můžeme ze strukturálního pohledu (dle britského psychologa Edwarda Johna Mostyn Bowlbyho) rozdělit na tři typy¹⁸:

- První typ je, kdy přirozená rodina nebyla nikdy ustanovena, a děti se narodí mimo manželství.
- Druhý, kdy přirozená rodina není porušena, ale nefunguje, jak by měla. Například z nedostatku ekonomických prostředků; prostory, kde rodina bydlí, nejsou dostačující jejím potřebám; kvůli nezaměstnanosti rodičů, chronické nemoci nebo invaliditě, psychické nevyrovnanosti, psychopatii, psychóze, oligofrenii nebo jinému psychickému defektu. Bývají to společnosti velmi nízké socioekonomické a kulturní úrovně.
- Třetí typ je rozbitá přirozená rodina. Dochází k tomu při úmrtí jednoho nebo obou rodičů a jejich nepřítomnosti v rodině pro onemocnění, rozvod, uvěznění, případně i zaměstnání.

Rodinná situace klientů CDM pokrývá všechny výše uvedené možnosti strukturální nefunkčnosti rodiny – ať již pro její neustavení (svobodné matky), rozbití vězením nebo dlouhodobým nezájmem i její nefunkčností danou velmi nízkou socioekonomickou úrovní.

¹⁷ FISCHER, S. a J. ŠKODA. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014, s. 172. ISBN 978-80-247-5046-0.

¹⁸ BOWLBY E.J.M. In: LANGMEIER, J. a Z. MATĚJČEK. *Psychická deprivace v dětství*. Vyd. 4., dopl., Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1983-5.

2.5 Poruchy rodičovské role

PhDr. Slavomil Fischer Ph.D. M.B.A. vytvořil, zaměřením se na poruchy rodičovské role – tedy příčiny toho, proč rodiče neplní své rodičovské funkce – následující dělení¹⁹:

- Pokud rodiče nemohou, neumějí nebo nechtějí naplňovat potřeby svého dítěte pro jeho všestranný a harmonický rozvoj jedná se o poruchy rodičovské role. Nemohou je naplňovat například pro události přírodní katastrofy, pro nepříznivé sociální podmínky ve společnosti (válka, hladomor), kvůli závažnému zdravotnímu stavu rodičů nebo dítěte samotného.
- Druhá skupina zahrnuje rodiče, kteří se z určitého důvodu nemohou o dítě postarat. Jedná se o děti narozená mimo manželství, hendikepované dítě, děti dětí (kdy jejich rodiče ještě samy nejsou samostatnými a zodpovědnými jedinci), situace rozváděných nebo již rozvedených rodičů, kteří používají děti k manipulaci s partnerem.
- Do třetí skupiny patří děti rodičů s poruchami osobnosti. Dětem je poskytnuta nevhodná či dokonce žádná péče, strádají po fyzické nebo psychické stránce, bývají týrány nebo rodiči opouštěny.

Rodiče klientů CDM Praha lze zařadit zejména do druhé a třetí skupiny – tedy neschopné se o děti postarat nebo rodiče s poruchami osobnosti.

2.6 Částečná náhrada funkční rodiny

I když není možné, aby podpůrná instituce nahradila nefunkční rodinu, je vliv CDM Praha v této oblasti velmi výrazný, zejména v oblasti socializace a přípravy na začlenění do společnosti – tak, jak uvádí v modelu ideální rodiny PhDr. Jaroslav Řezáč:

¹⁹ FISCHER, S. a J. ŠKODA. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014, 156. ISBN 978-80-247-5046-0.

„Každý jedinec ideálního modelu funkční rodiny se cítí přijímán, jaký je a podporován ostatními členy rodiny; cítí se zabezpečen (hmotně ale i uspokojen po stránce mezilidských vztahů a zajištění základních lidských potřeb). V rodině dochází k primární socializaci a přípravě na začlenění do společnosti.“²⁰

Témata funkční rodiny, práv a zodpovědnosti dospělého jedince jsou osvětlována formou různých cvičení a rozhovorů, uzpůsobených věku cílové skupiny. Častým tématem je správné hospodaření v domácnosti, včetně úvodu do finanční gramotnosti. V rámci odpoledních programů CDM Praha jsou pravidelně zařazovány přednášky o zdravém životním stylu, o drogové prevenci, ale také o nástrahách na sociálních sítích, tedy nutné ochraně osobních údajů na internetu a varování před kyberšikanou.

Rodiče dětí mají možnost kontaktovat pracovníky centra a obrátit se na ně s prosbou o radu nebo pomoc – pracovníci ve vyhrazený den nabízejí doprovod k lékaři, na úřad práce atp.

2.7 Zajištění základní péče

Další oblastí, kdy CDM Praha doplňuje funkce rodiny je zázemí, které umožňuje dětem poskytnutí základních hygienických potřeb a možnosti osprchovat se²¹. U předškolních dětí a dětí mladšího školního věku se apeluje, aby se naučily mýt si ruce, kdykoli přijdou z venku, po použití toalety nebo před přípravou jídla. Některé děti se poprvé učí používat kapesník při rýmě nebo si při kýchnutí zakrývat pusou. Učení základních hygienických návyků je často doplněno i ošetřením vlasů a pokožky hlavy od vší přípravky k tomu určenými.

Při vícedenních akcích se na děti dohlíží, aby se sprchovaly, měnily si každý den nové spodní prádlo a ráno a večer si řádně čistily zuby.

²⁰ ŘEZÁČ, J. *Sociální psychologie*. Brno: Paido. 1998. ISBN 80-85931-48-6.

²¹ Některé děti žijí v holobytech nebo bytech bez vody, případně bez teplé vody.

2.8 Doučování a úkoly do školy

Programy CDM Praha se uzpůsobují věku dítěte. U dětí mladšího školního věku je vždy určitý časový úsek odpoledne vyhrazen na procvičování českého a anglického jazyka a matematiky. Děti se rozdělí na dvě skupiny. První skupinu tvoří žáci 1. a 2. třídy, druhou tvoří již ti, kteří si sami dokáží přečíst instrukce psaného úkolu a porozumí obsahu zadání. V jejich písemných projevech se již u nich vyžaduje užívání spisovného jazyka a odpovědi v celých větách.

V období mladšího školního věku, které trvá od začátku sedmého do konce jedenáctého roku života, se pro dítě mění harmonogram činností dne a postupně si zvyká na pravidelnou školní docházku a odpolední domácí přípravu do školy. Vyvíjí se jeho sociabilita v důsledku interakce s jeho vrstevníky ve třídě, učí se normám této malé skupiny a nabývá nových vědomostí a dovedností (psaní a počítání).²²

U dětí s poruchami učení je po dohodě možné individuální doučování konkrétního předmětu nebo dovednosti – například procvičování čtení s porozuměním. Děti si mohou udělat úkoly do školy na další den a požádat dobrovolníka, aby jim práci pomohl překontrolovat anebo dovysvětlil nepochopené učivo. Tím se CDM Praha snaží vytvořit v dětech určitý stupeň odpovědnosti (nejen) za školní povinnosti.

Švýcarský psycholog Pierre Bovet charakterizuje vznik povinnosti u dítěte dvěma podmínkami: napřed se musí zformulovat všeobecně platný příkaz, například nelhat. Daný příkaz ale dítě nejdříve dodržuje, pouze pokud je vysloven osobou, která má jeho respekt (rodič, učitel, starší kamarád) a tato osoba je přítomna během této konkrétní situace. A až postupně dochází k zautomatizování příkazu.²³

²² NAKONEČNÝ, M. *Psychologie: přehled základních oborů*. Praha: Triton, 2011, s. 443. ISBN 978-80-7387-443-8.

²³ PIAGET, J. *Psychologie dítěte*. Vyd. 6. Praha: Portál, 2014, s. 96-97. ISBN 978-80-262-0691-0.

2.9 Volnočasové aktivity

Děti mohou nalézt v CDM Praha prostředí, ve kterém se cítí bezpečně, jsou tam milovány a přijímány takové jaké jsou. Vedoucí bere některé dny pár dětí s sebou na nákup surovin a poté společně vaří. Tak se mohou postupně naučit, jak hospodařit a vařit teplé zdravé jídlo.

Formou pravidel centra:

- nelhat,
- neničit majetek,
- nekrást,
- neposmívat se druhým,
- poslouchat vedoucí a dobrovolníky,
- nemluvit, když mluví jiný,
- chodit do školy,
- umýt si ruce po příchodu do centra

je snaha odbourat zlozvyky, lži a drobné krádeže, ve kterých jsou děti často svými rodiči podporovány.

Během odpoledních her a opakování školní docházky se děti učí:

- spolehlivosti – svůj úkol, ke kterému se zaváže anebo aktivitu, kterou si vyberou, je potřeba, aby i dokončily,
- zodpovědnosti – písemnou práci po sobě si překontrolují a pracovní místo po sobě uklidí,
- fair play – při týmových hrách umět podpořit svůj tým, neposmívat se méně šikovným dětem, nezesměšňovat protihráče a hrát poctivě podle pravidel
- a dokončit rozdělanou činnost – dětem není umožněno přebíhat od nedokončené aktivity k jiné.

Aby si dítě upevnilo a přijalo za své některé vzorce chování, je důležité, pro vytvoření toho zvyku pochválit dítě za splnění činu a udělit mu za to odměnu a v

následujících případech dávat odměnu již v prodlužujících se intervalech. Při nevhodném chování dítěte je zároveň třeba důsledně dodržovat určitý trest, tedy chování, které dítě vnímá jako nepříjemné. Naopak odměnou může být slovní pochvala, úsměv, pohlazení, oblíbená sladkost.²⁴

²⁴ HOSKOVCOVÁ, S. a L. SUCHOCHLEBOVÁ RYNTOVÁ. *Výchova k psychické odolnosti dítěte: silní pro život*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009, s. 63-64. ISBN 978-80-247-2206-1.

PRAKTICKÁ ČÁST

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

Pro praktickou část bakalářské práce jsme k realizaci kvantitativního výzkumu udělali dvě dotazníková šetření. Dotazník pro klienty CDM Praha (dále dotazník I) byl vytvořen na základě předchozí několikaleté přímé zkušenosti s chodem centra a osobním kontaktem s klienty. Otázky dotazníku I měly srozumitelnou formu, byly v něm používané pro klienty známé výrazy a jednoznačná vyjádření a byl vhodně používán jazyk cílové skupiny respondentů.

Cílem výzkumu bylo nahlédnout na problematiku z více úhlů pohledu, a proto aby nebyl vyjádřen pouze subjektivní názor klientů, využili jsme za účelem triangulace zdrojů dat kromě perspektivy klientů i názor pracovníků a dobrovolníků (jejichž odpovědi byly zpracovány formou druhého dotazníkového šetření, dále dotazník II). Názory pracovníků a dobrovolníků mohou být velmi přínosné – pro jejich delší životní zkušenost, stabilní sociální zázemí, ve kterém vyrostli, dosažené vzdělání, roli v přípravě a průběhu aktivit CDM Praha a také osobnímu kontaktu s klienty.

3.1 Dotazník I

Dotazník I obsahoval 12 otázek - 3 otevřené, 5 polouzavřených a 4 uzavřené (z nichž 1 byla uzavřená filtrační). U polouzavřených otázek byla možnost volit jednu nebo více odpovědí, případně ještě vlastními slovy doplnit další odpověď (která pak byla následně kategorizována a zpracována do výsledků dat dotazníku I).

Dotazník I jsme vyplňovali individuálně s každým dotazovaným (kvůli navození větší důvěry k tazatelce a znemožnění ovlivnit svými odpověďmi ostatní dotazované. Aby se dotazovaní cítili příjemně, probíhalo vyplňování v klidné části prostor CDM Praha (například v místnosti, kde probíhají výtvarné aktivity) anebo v žižkovském parku (na pohodlném a příjemném místě na dohled stranou od skupiny CDM, kteří hráli

pohybové hry). Respondentům byly otázky dotazníku I a také možnosti odpovědi (nebo odpovědí) čteny nahlas a také tazatelka poté zaznamenala jejich odpovědi do předem připravené tabulky výsledků dotazníkového šetření.

Konfliktním bodem před zahájením výzkumu bylo, zda při zpracování získaných dat spojit do stejné skupiny nebo naopak oddělit klienty, kteří věkem již neodpovídají definované skupině, pro kterou jsou aktivity CDM Praha skupiny dětí mladšího školního věku určeny (pro klienty od 6 do 10 let), a přesto programy pro tuto skupinu navštěvují. Zvažovalo se, zda se neřídit vymezením pojmu mladší školní věk dle vývojové psychologie (tedy, že to je období od začátku sedmého do konce jedenáctého roku života). Nakonec bylo rozhodnuto řídit se věkovou hranicí, kterou si pro své odpolední programy určilo CDM Praha. Proto je skupina respondentů, kteří vyplnili dotazník pro klienty rozdělena na dvě podskupiny; děti mladšího školního věku a pomocníky (teenageři, kteří chodí nejen na pro ně vyhrazené odpoledních programy, ale také pomáhat na odpolední programy pro děti mladšího školního věku).²⁵

Zájemci o účast na dotazníkovém šetření ze skupiny teenagerů, kteří se pravidelně podílejí na průběhu odpoledních programů pro děti mladšího věku jako pomocníci, do CDM Praha chodí více let, a tak už nejen jako pasivní účastníci odpoledních programů, ale také jako aktivní pomocníci. Dříve samy chodili na programy pro mladší školní děti a znají, jak to tam probíhá. Stále do CDM Praha chodí, a pro výsledky výzkumu přinesli další zase trochu odlišnou perspektivu pohledu hodnocení nabízených pravidelných aktivit.

Úvodní část dotazníku I se týkala vztahu dítěte k CDM Praha (otázky 1-3). Respondenti byli tázáni, jak se dozvěděli o centru a jak dlouho a často tam chodí. Dále se zkoumalo, jaké aktivity je z nabízeného programu baví, zda by do CDM Praha pozvali své kamarády a případně na jakou aktivitu (otázky 4-6). Dále jsme se ptali, jaký má CDM Praha osobní přínos pro klienty (otázky 7-8). Tedy proč tam chodí a v čem konkrétně jim centrum pomohlo. Následující otázkou jsme zjišťovali, zda poctivě plní

²⁵ Programy pro děti mladšího školního věku a programy pro teenagery probíhají v jiných dnech, aby se tyto skupiny časově nepřekrývaly.

povinnou školní docházku (otázka 9). Na závěr jsme se jich tázali na osobní údaje a do kterého ročníku základní školy chodí (otázky 10-12).

3.2 Dotazník II

Dotazník II obsahoval 14 otevřených otázek, poslední otázka byla volitelná. Následně při vyhodnocování sesbíraných dat byla provedena kategorizace odpovědí. O vyplnění dotazníku byly požádáni současní i minulý dobrovolníci a pracovníci CDM Praha, v následném vyhodnocování se nerozlišovalo mezi dobrovolníky a pracovníky. Pracovníci mají povinnosti navíc (sepisování denních záznamů, komunikace s pedagogickými pracovníky a komunikaci s rodiči) včetně větší právní zodpovědnosti za klienty, ale rozdíl v rolích mezi pracovníky a dobrovolníky v rámci našeho výzkumu relevantní není. Nebylo dáno omezení na pohlaví ani věk respondentů. Všichni oslovení, souhlasili se zveřejněním svých odpovědí v bakalářské práci a dotazník vyplnili. Dotazník jim byl zaslán elektronickou poštou a následně ho vyplněný přeposlali zpět.

Úvodní část dotazníku II. se zabývala okolnostmi jejich službou v CDM Praha, jak se dozvěděli o CDM Praha (otázka 1), jak byli staří, když tam začali chodit (otázka 2), jestli měli předchozí zkušenosti s prací s dětmi (otázka 4), jak často a kolik roků se podíleli na chodu centra (otázka 3 a 6) a zda jejich služba v CDM Praha ovlivnila volbu jejich studijního oboru nebo profesní kariéry (otázka 5). Druhá část dotazníku byla zaměřena na konkrétní vrstvy činností centra a jejich přínos pro klienty. Ptali jsme se, s jakou věkovou skupinu v CDM Praha pracovali (otázka 7), jaké konkrétní aktivity vedli (otázka 8), co z aktivit centra je nejvíce bavilo (otázka 9) – stejnou otázku jsme v dotazníku I pokládali i dětem a pro srovnání jsme ji položili i pracovníkům a dobrovolníkům, protože to oni se aktivně podílejí na přípravě a realizace všech aktivit. Zjišťovali jsme, co je z programu a přípravy naopak nebavilo (otázka 10). Zkoumali jsme, v čem konkrétně má CDM Praha přínos pro děti z jejich pohledu (otázka 11), zda jsou v kontaktu s rodiči klientů (otázka 12) a zda může CDM Praha mít vliv na budoucí studia dětí (dostudování SŠ, SOU, VŠ) a získání stabilní plnohodnotné práce (otázka 13). Poslední otázka byla volitelná s možností doplnit relevantní informace (otázka 14).

3.3 Cíl kvantitativního výzkumu

Tento výzkum má za cíl porovnat získaná data dotazníku I a dotazníku II, která se týkají především aktivit CDM Praha pro děti mladšího školního věku. Během výzkumu, který probíhal metodou dotazníkového šetření, jsme oslovili některé klienty CDM Praha (18 dětí mladšího školního věku a 6 teenagerů – pomocníků s programy pro děti mladšího školního věku) a zjišťovali jaké nabízené aktivity, jsou oblíbené a jaký vliv na děti má CDM Praha a jestli pravidelné dlouhodobé účastnění se aktivit centra má přínos pro jejich osobní i budoucí profesní život.

Pro porovnání získaných dat od klientů CDM Praha, jsme zapojili do dalšího dotazníkového šetření (pomocí dotazníku II) minulé i současné pracovníky a dobrovolníky centra a také od nich zjišťovali vliv aktivit centra na dlouhodobé pozitivní změny v chování klientů a jejich návycích.

Smyslem praktické části je reflektovat přínos pravidelných aktivit dětí mladšího školního věku v CDM Praha pro klienty. Centrum bylo velmi oblíbené mezi stálými klienty, v době kdy probíhal výzkum, a také přišli noví klienti. Výzkum chce také okrajově zjistit, v čem spočívá zvýšená oblíbenost centra.

3.4 Výzkumné otázky

Hlavní výzkumná otázka

Jaká je nabídka aktivit Centra dětí a mládeže Teen Challenge International ČR v Praze pro děti mladšího školního věku z romského etnika?

Dílčí výzkumná otázka č. 1

Jaké z nabízených aktivit děti mladšího školního věku navštěvující centrum CDM Praha nejvíce baví?

Dílčí výzkumná otázka č. 2

V čem se děti mladšího školního věku zlepšily za dobu, kdy do centra chodí?

Dílčí výzkumná otázka č. 3

Jaký je přínos má CDM Praha do osobního a rodinného života klientů, primárně dětí mladšího školního věku?

V rámci pilotního výzkumu, který jsme provedli s malou skupinou klientů CDM Praha, jsme došli k závěrům, které ovlivnily upuštění od jedné dříve formulované dílčí výzkumné otázky. Pilotní výzkum probíhal formou nestandardizovaného rozhovoru, který byl směřovaný na výzkumné cíle. Zjistili jsme, že na jaře 2017, kdy probíhalo dotazníkové šetření, byli klienty s nabídkou aktivit centra a jeho chodem velmi spokojeni. Také přibyli noví klienti. Tyto faktory vedly ke změně původní navržené dílčí výzkumné otázky *Jak by se aktivity tohoto CDM Praha mohly zlepšit?* a místo ní se zformulovala nová další otázka *Jaký je přínos CDM Praha do osobního a rodinného života dětí?*. Ano, také by se pravděpodobně našli oblasti provozu a aktivit CDM Praha, které by se mohly zlepšit. Ale zdála se nám aktuálnější nově formulovaná dílčí otázka, která může po celkovém vyhodnocení dat, sloužit jako dobrá motivace pokračovat v provozu centra do budoucnosti a může poskytnout výčet konkrétních oblastí, na který se vedení CDM Praha může detailně zaměřit a navrhnout další nové aktivity nebo pozměnit průběh současných. A k otázce *Jak by se aktivity CDM Praha mohly zlepšit?* se může vrátit jiný výzkum.

3.5 Výzkumné hypotézy

Hypotéza č. 1

Pohybové aktivity jsou v CDM Praha nejoblíbenější nabízenou aktivitou mezi dětmi mladšího školního věku.

Hypotéza č. 2

Vzdělávací aktivity (učení češtiny, matematiky a angličtiny, individuální doučování do školy) CDM Praha mají pozitivní vliv na zlepšení studijních výsledků klientů, případně celkové zlepšení v oblasti osvojování školních vědomostí.

Hypotéza č. 3

Díky pestré nabídce pravidelných aktivit CDM Praha si klienti mohou vyzkoušet aktivity, ke kterým nemají běžně přístup.

Hypotéza č. 4

Duchovní rozměr služby CDM Praha je pro některé klienty velmi důležitý.

3.6 Charakteristika a popis výzkumného vzorku

Dotazník I – děti mladšího školního věku

Základní soubor výzkumu tvořil soubor všech dětí ve věku 6-10 let, který pravidelně navštěvuje CDM Praha.

Výzkumný vzorek tvořilo 18 dětí ve věku 6-10 let, které do CDM Praha chodily v době kdy výzkum probíhal, na jaře 2017. Výzkumný vzorek nezahrnuje všechny děti ve věku 6-10 let ze základního souboru, ale pouze dostupný vzorek.

Dotazník I – pomocníci

Data výzkumného vzorku 18 dětí byly porovnány s 6 pomocníky z odpolední skupiny teenagerů, kteří se v období průběhu výzkumu podílely na průběhu odpoledních programů pro děti mladšího školního věku.

Dotazník II – pracovníci dobrovolníci

Druhý základní soubor tvořili současní i minulý pracovníci a dobrovolníci centra. Výzkumný vzorek II, který byl vybrán za účelem porovnání subjektivních odpovědí

z dotazníku I a objektivnějších odpovědí z dotazníku II, tvořilo celkem 11 osob (rozlišení mezi dobrovolníky a pracovníky v tomto výzkumu není relevantní), které se podíleli na aktivitách CDM Praha. Výzkumný vzorek nezahrnuje všechny pracovníky a dobrovolníky ze základního souboru, ale pouze dostupný vzorek.

3.7 Sběr dat a časová organizace podle jeho fází

Časový rozvrh

Za pomoci pilotního výzkumu s malou skupinou klientů CDM Praha, který probíhal na začátku roku 2017 formou nestandardizovaného rozhovoru, se upevnila formulace výzkumných cílů. Následně pak vznikl dotazník I pro klienty CDM Praha (děti mladšího školního věku a pomocníky) a dotazník II pro současné i minulé pracovníky a dobrovolníky centra. Dotazníkové šetření pomocí dotazníku I a dotazníku II probíhalo v průběhu jara 2017.

Vedení a podmínky sběru dat – Dotazník I

Po dohodě s vedením CDM Praha jsme v předem určené tři odpoledne přišli do prostor centra během odpoledního programu pro děti mladšího školního věku. Všem přítomným klientům (dětem mladšího školního věku a pomocníkům) pracovník centra představil klientům tazatelku a také možnost dobrovolně se účastnit krátkého dotazníkového šetření. Dotazník I jsme individuálně s klienty CDM Praha (děti mladšího školního věku a pomocníky) vyplňovali v klidném prostředí (podle harmonogramu odpoledního programu přímo v prostorách centra; například v místnosti, kde probíhají výtvarné aktivity, anebo venku v parku). Individuální vyplňování zajistilo větší intimitu mezi tazatelkou a dotazovaným a menší pravděpodobnost ovlivnění odpovědí mezi dotazovanými.

Sběr dat probíhal, jak bylo již výše zmíněno, během tří odpolední na jaře 2017. Otázky dotazníku a také možnosti odpovědi (nebo odpovědí) byly dotazovaným čteny nahlas a do předem připravené tabulky výsledků dotazníkového šetření zaznamenány

jejich odpovědi, ty byly následně zpracovány pomocí programu MS Excel do tabulek a grafů.

Předcítáním otázek a možností odpovědí se klienti mohli lépe soustředit na formulování odpovědí. Předěšlo se tak neporozumění z důvodu případné specifické poruchy školních dovedností (konkrétně dyslexie), chybějící čtenářské gramotnosti atp. Ústní forma dotazníkového šetření také umožnila případné vysvětlení nepochopeného. Pokud klient pro menší slovní zásobu neporozuměl zadání, byla mu otázka a možnosti odpovědi přeformulovány pomocí synonym, které jsou mu bližší.

Protože u všech dotazovaných klientů CDM Praha byly otázky a možnosti odpovědí čteny nahlas tazatelem, před samotným dotazníkovým šetřením probíhala ústní formou přípravná a úvodní část, která měla za cíl získat důvěru dotazovaného. Poté co byl navázán kontakt a proběhl běžný hovor, aby byla navozena přátelská atmosféra (zvláště u klientů se kterými dříve tazatelka nepřišla do styku), se tazatelka představila a sdělila, jakých témat se dotazník týká a k čemu bude následně sloužit sbíraná data. Předem informovala dotazovaného o předpokládaném potřebném čase pro vyplnění dotazníku a ujistila ho o zachování anonymity. Po získání ústního souhlasu dotazovaného, začali tazatelka a respondent společně dotazník vyplňovat.

Vedení a podmínky sběru dat – Dotazník II

Dotazník II byl dotazovaným pracovníkům a dobrovolníkům zaslán elektronickou poštou a ti ho po vyplnění přeoslali zpět.

Vstupní část dotazníku II (slušné oslovení a požádání o vyplnění, vysvětlení cíle i významu, stručné pokyny k vyplňování) a následné poděkování za čas strávený vyplňováním nebyly součástí dotazníku. Byly součástí osobní korespondence mezi tazatelkou a respondenty.

3.8 Způsob vyhodnocení dat

Dotazník I obsahoval 5 polouzavřených otázek, u kterých byla možnost volit jednu nebo více odpovědí, případně ještě vlastními slovy doplnit další odpověď (která byla následně kategorizována). Dotazník II obsahoval 14 otevřených otázek, jejichž odpovědi bylo také nutné následně kategorizovat, aby bylo možno získaná data mezi sebou v rámci výsledků výzkumu porovnat. Data sesbíraná z dotazníků I a II byla přepsána pomocí programu MS Excel, porovnána mezi sebou a poté byly vytvořeny přehledné tabulky a grafy s již zpracovanými získanými daty.

4 VÝSLEDKY VÝZKUMU

4.1 Vyhodnocení jednotlivých otázek

Nyní budou prezentována vyhodnocení jednotlivých otázek dotazníkového šetření postupně po jednotlivých otázkách dotazníku I. U některých otázek z dotazníku I, které se zaměřují na podobné téma jako některé otázky z dotazníku II, jsme si dovolili uvést obě tabulky se získanými daty z těchto otázek pro konfrontaci názorů dvou odlišných skupin, dvou výzkumných vzorků (klientů CDM Praha a pracovníků a dobrovolníků). Je tak umožněno okamžité a přehledné srovnání sesbíraných dat. Ty otázky z dotazníku II, které nelze porovnat s otázkami z dotazníku I, budou uvedeny na závěr, po vyhodnocení všech otázek dotazníku I.

Sesbíraná a následně zpracovaná data z dotazníků I a II (odpovědi na volné otázky a některé odpovědi na polouzavřené otázky vyžadovaly kategorizaci) jsou prezentována pomocí přehledných tabulek. Pro větší přehlednost v tabulkách místo dětí mladšího školního věku jsou použity iniciály DMŠV a místo pracovníci a dobrovolníci iniciály PD. Pro úspornost místa uvádíme v tabulkách místo CDM Praha pouze CDM.

Výzkumné vzorky, klienti CDM Praha a pracovníci a dobrovolníci, jsou malé (ačkoliv počet respondentů výzkumného vzorku klientů z dětí mladšího školního věku v poměru k hlavnímu výzkumnému souboru všech klientů mladšího školního věku je relevantní – dotazovaných dětí mladšího školního věku je 18 a běžný počet dětí na odpoledních programech je 22) a proto je přehlednější uvádět porovnání sesbíraných dat ve zlomcích nikoliv v procentech.

4.2 Otázka „Jak dlouho chodíš do CDM Praha?“

Tabulka 1 shrnuje odpovědi na otázku č. 1 z dotazníku I. Na tuto otázku odpovídalo celkem 18 dětí mladšího školního věku a 6 pomocníků.

Tabulka 1 Dotazník I. otázka č. 1

Odpovědi (roky)	11	10	7	6	5	3	2	1	< 1
Počet DMŠV s touto odpovědí	0	0	3	2	3	2	2	1	5
Počet pomocníků s touto odpovědí	1	2	1	0	2	0	0	0	0

Napřed se budeme věnovat rozebírání odpovědí dětí mladšího školního věku. Můžeme je rozdělit sestupně podle počtu roků, během kterých CDM Praha navštěvují: šestina z dotázaných sedm roků (3 z 18), devítina z dotázaných šest roků (2 z 18), šestina z dotázaných pět roků (3 z 18), devítina z dotázaných tři roky (2 z 18), devítina z dotázaných dva roky (2 z 18), jeden z dotázaných jeden rok (1 z 18) a jeden z dotázaných méně než jeden rok (5 z 18). Výzkumný vzorek dětí mladšího školního věku je smíšený, co se týká počtu roků, někteří chodí déle jiní kratší dobu. Nebyl to takto záměrně vybíraný výzkumný vzorek, výběr byl dostupný a náhodný. Výhodou takového složení vybraného vzorku je, že může poskytnout objektivnější názor na prostředí CDM Praha. Děti mladšího školního věku, které tam jsou kratší dobu než jeden rok, mohou mít například jiné oblíbené aktivity než dlouhodobí klienti.

Odpovědi šesti pomocníků můžeme rozdělit podle časového údaje chození do CDM Praha takto: šestina z dotázaných jedenáct let (1 z 6), třetina z dotázaných deset let (2 z 6), šestina z dotázaných sedm let (1 z 6), třetina z dotázaných pět let (2 z 6).

Otázka nebyla zaměřena, jak dlouho se respondenti účastní programů skupiny dětí mladšího školního věku, ale ptala se na celkovou dobu účastnění se programů v CDM Praha (tedy na všechny tři možné skupiny předškolní děti, děti mladšího školního věku, teenageři). Někteří z dotazovaných dětí mladšího školního věku, převážně ti, kteří do CDM Praha chodí delší dobu, prošli dříve také programem určeným pro předškolní děti. A dotazovaní pomocníci, kteří jsou v centru delší dobu, prošli programy dvou předchozích věkových skupin (programy pro předškolní děti a následně pro děti mladšího školního věku).

4.2.1 Otázka „Jak dlouho jsi se podílel(a) na chodu CDM Praha?“

V případě pracovníků a dobrovolníků hraje stejnou úlohu otázka č. 6 v dotazníku II – „Jak dlouho jsi se podílel(a) na chodu CDM Praha (jako dobrovolník/pracovník)?“.

Tabulka 2 Dotazník II otázka č. 6

Odpovědi (roky)	9	8	7	4	3	2,5	1	0,5
Počet PD s touto odpovědí	1	1	1	3	1	2	1	1

Tabulka 2 shrnuje odpovědi na otázku č. 6 z dotazníku II. Pro srovnání délky odchozených roků klienty jsou zde uvedena sesbíraná data s počtem roků, kdy se výzkumný vzorek pracovníků a dobrovolníků podílel na chodu centra. Uvádíme sestupně řazený seznam podle počtu „odsloužených“ roků. Celkem na tuto otázku odpovídalo jedenáct respondentů: jeden z dotázaných devět let (1 z 11), jeden z dotázaných osm let (1 z 11), jeden z dotázaných sedm let (1 z 11), tři z dotázaných čtyři roky (3 z 11), dva z dotázaných dva a půl roku (2 z 11), jeden z dotázaných jeden rok (1 z 11), jeden z dotázaných půl roku (1 z 11). Většina z oslovených pracovníků a dobrovolníků se klientům CDM Praha věnovala více než tři roky.

4.3 Otázka „Jak často do CDM Praha chodíš?“

Na tuto otázku č. 2 z dotazníku I odpovídalo osmnáct dětí mladšího školního věku.

Tabulka 3 Dotazník I otázka č. 2

	DMŠV	Pomocníků
Více než dvakrát týdně	0	6
Dvakrát týdně	18	0

Jak je patrné z tabulky 3 všechny děti uvedly, že se chodí dvakrát týdně do CDM Praha (18 z 18). Vícekrát ani chodit nemohou – odpolední program pro děti mladšího školního věku je dvakrát týdně. Můžeme konstatovat, že výzkumný vzorek klientů mladšího školního věku pravidelně se stoprocentní účastí chodí na odpolední programy určené jeho věkové skupině.

Na stejnou otázku odpovídalo šest pomocníků a všichni uvedli, že do CDM Praha chodí více než dvakrát týdně (6 z 6). Pomocníci, kteří se účastnili výzkumu chodí na pro ně určené odpolední programy (skupina teenageři) a ještě chodí pomáhat během odpoledních programů pro děti mladšího školního věku.

4.3.1 Otázka „Jak často jsi chodil(a) na odpolední programy?“

Analogií z dotazník II je otázka č. 3 „Jak často jsi chodil(a) na odpolední programy?“

Tabulka 4 Dotazník II otázka č. 3

Zpočátku	PD	Později	PD
1x týdně	8	1x týdně	5
2x týdně	2	2x týdně	1
Více než 2x týdně	1	Více než 2x týdně	5

Tabulka 4 shrnuje odpovědi na otázku č. 3 z dotazníku II. Pro srovnání frekvence účasti na pravidelných odpoledních programech jsme se tázali stejnou otázkou, jako byla položena klientům, i pracovníků a dobrovolníků. Protože frekvence s jakou do centra chodili se u většiny z nich změnila v průběhu doby, kategorizovali jsme data dle časového rozdělení „zpočátku“, tedy na začátku jejich působení v CDM Praha a později, tedy po uplynutí nějaké časem přesně neohraničené doby. Na otázku odpovídalo všech 11 dotázaných. Zpočátku osm z dotázaných chodilo jednou týdně (8 z 11), dva z dotázaných chodili dvakrát týdně (2 z 11) a pouze jeden respondent chodil vícekrát než dvakrát týdně (1 z 11). Později pět respondentů chodilo jedenkrát týdně (5 z 11), jeden respondent chodil dvakrát týdně (1 z 11) a pět respondentů chodilo více než dvakrát týdně (5 z 11). Z porovnání získaných dat „zpočátku“ a „později“ můžeme konstatovat, že tři z dotázaných, co zpočátku chodili jednou týdně, později chodili vícekrát než dvakrát týdně. A jeden z dotázaných, co zpočátku chodil dvakrát týdně, později také chodil vícekrát než dvakrát týdně.

4.4 Otázka „Jak jsi se dozvěděl(a) o programu CDM Praha?“

Z tabulky 5 se dozvídáme, že na otázku č. 3 z dotazníku I odpovídalo 18 dětí mladšího školního věku a 6 pomocníků.

Tabulka 5 Dotazník I otázka č. 3

	DMŠV	Pomocníků
Od známých, od příbuzných	17	2
Šli jsme kolem prostor CDM	0	3
Přes ubytovnu, kde jsme bydleli	0	1
Pracovníci CDM byli u nás ve škole	1	0

Všechny děti mladšího školního věku kromě jednoho se o CDM Praha dozvěděli od známých nebo příbuzných (17 z 18), pouze jedno z dětí se o centru dozvědělo přes pracovníky CDM Praha, kteří přišli do jeho školy (1 z 18). Z šesti pomocníků se třetina z nich dozvěděli o centru od známých nebo příbuzných (2 z 6), polovina z dotázaných pomocníků šla kolem prostor centra, a tak se o jeho existenci a nabízeném programu dozvěděla (3 z 6) a jeden z dotázaných se o něm dozvěděl přes ubytovnu, kde bydlel (1 z 6).

4.4.1 Otázka „Jak si se dozvěděl(a) o CDM Praha?“

Stejný význam má pro pracovníky a dobrovolníky v dotazník II otázka č. 1 „Jak si se dozvěděl(a) o CDM Praha?“

Tabulka 6 Dotazník II otázka č. 1

	PD
Přes známé	4
Přes Křesťanská společenství	4
Přes Církev bratrskou	2
Přednáška na Evangelicko-teologickém semináři	1

Pro srovnání klientů s pracovníky a dobrovolníky uvádíme tabulku 6, která zobrazuje, jak se o CDM Praha dozvěděli pracovníci a dobrovolníci. Na otázku č. 1

z dotazníku II, odpovídali všichni z výzkumného vzorku II, všech jedenáct. Čtyři odpověděli, že přes známé (4 z 11), čtyři přes Křesťanské společenství²⁶ (4 z 11), dva přes Církev bratrskou²⁷ (2 z 11) a jeden přes přednášku na Evangelicko-teologickém semináři²⁸ (1 z 11). Všichni pracovníci a dobrovolníci jsou praktikující křesťané, a to se odrazilo v jejich odpovědích na (nejen) tuto otázku.

4.5 Otázka „Co tě v CDM Praha baví?“

Na tuto otázku č. 4 z dotazníku I mohli dotazovaní vybírat více možností odpovědí.

Tabulka 7 Dotazník I otázka č. 4 – DMŠV

Aktivity (sestupně od nejoblíbenějších)	DMŠV
Tanec, fotbal, běhací hry, hry s míčem	17
Chvály, biblické slovo, modlitby	13
Výtvarka, stolní hry, stolní fotbálek	9
Akce s přespáváním v centru, tábor	9
Čeština/matematika, individuální doučování	7

Celkem na tuto otázku odpovídalo 18 dětí mladšího školního věku. Jak je patrné z tabulky 7 nejoblíbenější byly pohybové aktivity, které vybrali všichni kromě jednoho dotázaného (17 z 18), dále většina volila náboženské aktivity (13 z 18), klidové a odpočinkové aktivity volila polovina dotázaných (9 z 18) a stejný počet hlasů získaly vícedenní akce v prostorách CDM Praha i mimo Prahu (9 z 18) a nejméně oblíbené dopadly vzdělávací aktivity (7 z 18).

Tabulka 8 Dotazník I otázka č. 4 – pomocníci

Aktivity (sestupně od nejoblíbenějších)	Pomocníků
Chvály, biblické slovo, modlitby	5
Tanec, fotbal, běhací hry, hry s míčem	4

²⁶ Více informací o instituci na oficiálních webových stránkách Církve křesťanského společenství, dostupné z: <http://www.kaes.cz/uvod.htm>

²⁷ Více informací o instituci na oficiálních webových stránkách Církve bratrské, dostupné z: <https://portal.cb.cz>

²⁸ Více informací o instituci na oficiálních webových stránkách Evangelicko-teologického semináře, dostupné z: <https://etspraha.cz/cs/home>

Akce s přespáváním v centru, tábor	2
Výtvarka, stolní hry, stolní fotbálek	1
Čeština/matematika, individuální doučování	1

Na tuto otázku č. 4 z dotazníku I mohli dotazovaní vybírat více možností odpovědí. Odpovídalo na ni šest pomocníků. Jak je patrné z tabulky 8 nejoblíbenější byly náboženské aktivity, které kromě jednoho označili všichni dotázaní (5 z 6), druhé se umístily pohybové aktivity, které volila většina (4 z 6), třetina z dotázaných byla pro vícedenní akce v prostorách CDM Praha i mimo Prahu (2 z 6), jeden z dotázaných zvolil pro klidové a odpočinkové aktivity (1z 6) a také jeden hlas získaly vzdělávací aktivity (1 z 6).

Porovnání dětí mladšího školního věku a pomocníků

Pro všechny kromě jednoho z dětí mladšího školního věku jsou nejzábavnější pohybové aktivity. A pro všechny kromě jednoho z pomocníků jsou nejzábavnější náboženské aktivity. Zároveň pohybové aktivity jsou druhou nejoblíbenější aktivitou u pomocníků a náboženské aktivity jsou druhou nejoblíbenější aktivitou u dětí mladšího školního věku. Na třetím místě se v obou skupinách umístily vícedenní akce v prostorách CDM Praha i mimo Prahu. Aktivita, která získala v obou skupinách nejméně hlasů v hodnocení oblíbených aktivit jsou vzdělávací aktivity – z toho lze usoudit, že ne všechny děti mladšího školního věku a pomocníky procvičování češtiny a matematiky a doučování baví, přesto pro některé je to oblíbená aktivita, a proto ji v tomto hlasování zaškrtili.

4.5.1 Otázka „Co tě z aktivit CDM Praha nejvíce bavilo?“

Shodný význam má v dotazníku II otázka č. 9 „Co tě z aktivit CDM Praha nejvíce bavilo?“

Tabulka 9 Dotazník II otázka č. 9

Aktivity (sestupně od nejoblíbenějších)	PD
Osobní kontakt s klienty	5
Tábor	5
Víkendové akce	3

Kreativní aktivity	2
Pohybové aktivity	2
Vše, každá aktivita je něčím skvělá	1
Chvály, modlitby	1
Chození po Praze, do parku	1

Tato tabulka 9 shrnuje odpovědi na otázku č. 9 z dotazníku II a zde byla zařazena pro porovnání oblíbenosti aktivit klientů s oblíbeností aktivit mezi pracovníky a dobrovolníky, kteří se kromě účasti na aktivitě také podílí na její přípravě. Tato otázka byla pro pracovníky a dobrovolníky otevřená, proto bylo potřeba jejich odpovědi kategorizovat.

Nejoblíbenější aktivitou je tábor (5 z 11), druhou nejoblíbenější aktivitou jsou víkendové akce (3 z 11), následně se na stejném místě umístily kreativní (2 z 11) a pohybové (2 z 11) aktivity. Jeden z dotázaných napsal „že ho baví vše, protože každá aktivita je něčím skvělá“ (1 z 11). Jednoho dotázaného baví chvály a náboženské aktivity (1 z 11) a dalšího zase chození s klienty do parku nebo po Praze (1 z 11).

Stranou, protože to není přímo sepsané v programu aktivit CDM Praha, ale zároveň je to součástí služby pracovníků a dobrovolníků, uvádíme že pět z dotázaných uvedlo, že je baví osobní kontakt s klienty (5 z 11).

4.6 otázka „Pozval(a) bys další děti, aby přišly do CDM Praha?“

Tabulka 10 shrnuje odpovědi na otázku č. 5 z dotazníku I. Na tuto otázku odpovědělo osmnáct dětí mladšího školního věku.

Tabulka 10 Dotazník I otázka č. 5

Odpověď	Ano	Ne
Počet DMŠV s touto odpovědí	17	1
Počet pomocníků s touto odpovědí	6	0

Všechny kromě jednoho, odpověděli na otázku souhlasně (17 z 18) a pozvaly by do CDM Praha další děti. Pouze jeden z dotázaných odpověděl záporně (1 z 18). Na stejnou otázku odpovídalo šest pomocníků a všichni odpověděli souhlasně (6 z 6).

Z odpovědí klientů CDM Praha, můžeme vyčíst, že jsou v centru spokojení a pozvali by další děti (vyjma jednoho z dotázaných).

4.7 Otázka „Pokud ano, na jakou aktivitu bys je získal(a)?“

Tabulka 11 shrnuje odpovědi na otázku č. 6 z dotazníku 1. Tato otázka, na jakou aktivitu by další děti získaly, byla položena sedmnácti dětem mladšího školního věku. Osmnácté na tuto otázku neodpovídalo, protože v předchozí otázce, která se ptala, zda by pozvalo další děti do CDM Praha, odpovědělo záporně.

Tabulka 11 Dotazník I otázka č. 6

Aktivity (sestupně od nejoblíbenějších)	DMŠV	Pomocníků
Tanec, fotbal, běhací hry, hry s míčem	11	5
Chvály, biblické slovo, modlitby	6	1
Aby přišly kvůli Ježíši.	3	1
Akce s přespáváním v klubu, tábor	2	0
Poznají nové kamarády	2	0
Čeština/matematika, individuální doučování	1	0
Výtvarka, stolní hry, stolní fotbálek	1	0
Aby viděli velké prostory CDM	1	0
Aby viděli program CDM a pravidla centra	1	0

Tato otázka byla polouzavřená s možností vícečetných odpovědí a přidání vlastní odpovědi. Většina z dotázaných zmínila pohybové aktivity (11 z 17), šest z dotázaných náboženské aktivity (6 z 17), tři z dotázaných duchovní význam služby (3 z 17), dva z dotázaných vícedenní akce v prostorách CDM Praha i mimo Prahu (2 z 17), dva z dotázaných zmínili možnost navázání nových kamarádství (2 z 17). Jeden z dotázaných řekl vzdělávací aktivity (1 z 17), další z dotázaných zase klidové a odpočinkové aktivity (1 z 17) a další, že by pozvaným dětem ukázal velké prostory CDM Praha (1 z 17) a další z dotázaných řekl, že by chtěl pozvaným dětem ukázat, jak probíhá program v CDM Praha a jaká jsou v centru pravidla.

Na stejnou otázku odpovídalo šest pomocníků. Tato otázka byla polouzavřená s možností vícečetných odpovědí a přidání vlastní odpovědi. Všichni kromě jednoho

odpověděli, že na pohybové aktivity (5 z 6), jeden z dotázaných by děti pozval na náboženské aktivity (1 z 6) a další z dotázaných by je pozval na duchovní význam služby (1 z 6).

Porovnání dětí mladšího školního věku a pomocníků

Podle porovnání získaných dat z této otázky a z otázky č. 4 z dotazníku I, která se ptá na oblíbené aktivity dětí mladšího školního věku z programu CDM Praha, vyplývá jako by pomocníci měli správně vyzorované, že pohybové aktivity jsou u dětí mladšího školního věku velmi oblíbené, a proto by na ně pozvali další děti, které ještě do centra nechodí.

4.8 Otázka „Proč do CDM Praha chodíš?“

Tato otázka č. 7 z dotazníku I byla polouzavřená s možností vícečetných odpovědí a přidání vlastní odpovědi. Odpovídalo na ni 18 dětí mladšího školního věku.

Tabulka 12 Dotazník I otázka č. 7 – DMŠV

Důvod	DMŠV
Kamarádi, seznámení s novými dětmi	15
Dobrý program, je tam veselo	10
Opora ve vedoucích, mohu se jim svěřit	6
Doma bych se nudil	2
Můžeme být venku a hrát fotbal	1

Jak je patrné z tabulky 12 pět šestin dotázaných odpovědělo, že do centra chodí kvůli kamarádům a možnosti seznámit se s novými dětmi (15 z 18). Většina dětí také uvedla, že tam chodí kvůli dobrému programu a že je tam veselo (10 z 18). Třetina dotázaných uvedla, že mají oporu ve vedoucích a mohou se jim svěřit s tím, co je trápí (6 z 18). Dvě z dotázaných dětí uvedly, že by se doma nudily (2 z 18) a jedno řeklo, že tam chodí proto, že mohou být venku a hrát fotbal (1 z 18).

Tabulka 13 Dotazník I otázka č. 7 – pomocníci

Důvod	Pomocníků
Kamarádi, seznámení s novými dětmi	3
Dobrý program, je tam veselo	3
Opora ve vedoucích, mohu se jim svěřit	2
Jediné místo, kde slyším o Bohu	1
Kvůli chválám	1
Doma bych se nudil	1

Tato otázka č. 7 z dotazníku I byla polouzavřená s možností vícečetných odpovědí a přidání vlastní odpovědi. Odpovídalo na ni šest pomocníků. Jak je patrné z tabulky 13 polovina z nich odpověděla, že do centra chodí kvůli kamarádům a možnosti seznámit se s novými dětmi (3 z 6) a také polovina z dotázaných uvedla, že tam chodí kvůli dobrému programu a že je tam veselo (3 z 6). Třetina z dotázaných zmínila, že mají oporu ve vedoucích a mohou se jim svěřit s tím, co je trápí (2 z 6). Jeden z dotázaných řekl, že do CDM Praha chodí, protože je to jediné místo, kde slyší o Bohu (1 z 6) a další z dotázaných řekl, že do centra chodí kvůli chválám²⁹ (1 z 6). Jeden z dotázaných jako důvod uvedl, že by se doma nudil (1 z 6).

Porovnání dětí mladšího školního věku a pomocníků

Dvě děti mladšího školního věku a jeden pomocník uvedli, že do CDM Praha chodí, protože by se doma nudili.

4.9 Otázka „V čem tobě osobně CDM Praha pomohlo?“

Tato otázka č. 8 z dotazníku byla polouzavřená s možností vícečetných odpovědí a přidání vlastní odpovědi. Odpovídalo na ni 18 dětí mladšího školního věku.

Tabulka 14 Dotazník I otázka č. 8 – DMŠV

Příklad	DMŠV
Zlepšit školní prospěch	10

²⁹ Chvály znamenají zpěv křesťanských písní.

Říct si o vysvětlení, když něčemu nerozumíš	6
Naučit se dodělat rozdělanou práci	5
Věřit v Boha	3
Modlili jsme se za dědu a je mu nyní lépe	1
Každé pondělí mám doučování.	1

Jak je patrné z tabulky 14 většina z dotázaných uvedla, že se jim díky centru zlepšil školní prospěch (10 z 18), třetina z dotázaných se v CDM Praha naučila říct si o vysvětlení, když něčemu nerozumí (6 z 18), pět z dotázaných se v centru naučilo dodělat rozdělanou práci (5 z 18), šestina z dotázaných díky CDM Praha věří v Boha (3 z 18). Jeden z dotázaných na otázku, čím mu CDM Praha pomohlo, odpověděl, že se společně s někým modlil za svého dědu a poté se zdravotní stav jeho dědy zlepšil (1 z 18). Další z dotázaných uvedl, že mu centrum pomohlo tím, že má každé pondělí doučování (1 z 18).

Tabulka 15 Dotazník I otázka č. 8 – pomocníci

Příklad	Pomocníků
Naučit se dodělat rozdělanou práci	3
Zlepšit školní prospěch	2
Říct si o vysvětlení, když něčemu nerozumíš	2
Věřit v Boha	2
Se stěhováním a zařízením světel do nového bytu	1
Nejsem rozmazlená díky postoji PD	1
Modlitby za pomluvy	1

Tabulka 15 shrnuje odpovědi na otázku č. 8 z dotazníku I. Tato otázka byla polouzavřená s možností vícečetných odpovědí a přidání vlastní odpovědi. Odpovídalo na ni šest pomocníků. Polovina z dotázaných uvedla, že jim CDM Praha pomohlo, naučit se dodělat rozdělanou práci (3 z 6). Třetina z dotázaných řekla, že zlepšili školní prospěch (2 z 6), třetina z dotázaných uvedla, že se naučili říct si o vysvětlení, když něčemu nerozumí (2 z 6) a také třetina z dotázaných poznamenala, že díky centru věří v Boha (2 z 6). Jeden z dotázaných uvedl, že jemu a jeho rodině pomohlo CDM Praha se stěhováním a zařizováním světel do nového bytu (1 z 6), další z dotázaných (dívka) jako příklad uvedla, že není rozmazlená a také ji motivuje postoj vedoucích a že se ní

vedoucí a dobrovolníci mluví na rovinu. (1 z 6). Další z dotázaných uvedl, že se společně v centru modlili, aby ho nepomlouvali ve škole a pomlouvání přestalo (1 z 6).

4.9.1 Otázka „V čem konkrétně si myslíš, že má CDM Praha přínos pro děti?“

Obdobný význam má v dotazníku II otázka č. 11 „V čem konkrétně si myslíš, že má CDM Praha přínos pro děti?“. Na tuto otevřenou otázku odpovídalo 11 pracovníků a dobrovolníků, jejich odpovědi byly kategorizovány následovně.

Tabulka 16 Dotazník II otázka č. 11

Kategorizované odpovědi (řazeno sestupně podle počtu odpovědí)	PD
Duchovní rozměr služby	10
Pěstování dobrých vztahů	6
Kvalitní trávení volného času	6
Motivace ke stabilnímu životu	5
Prevence sociálních patologií	5
Všichni jsou přijímáni bez rozdílu a takoví jací jsou	4
Možnost řešení konkrétních problémů	4
Individuální pomoc při studiu	4
Poznání nového prostředí	3
Prostředí bez hádek, křiku, sprostých slova, ponižování, nezájmu, zmatku	3
Zprostředkování aktivit, ke kterým by se nedostaly	3
Stabilní zázemí (domácí situace se různě mění)	2
Prostředí pro celkový vývoj dítěte	2
Prostor pro rozhovory o životech dětí	2
Vzor v dobrovolnících, kteří se klientům snaží pomoci	2
Motivace ke studiu	2
Najít smyslu života	2
Zvnitřnění řádu a pravidel CDM Praha během odpolední	2
Možnost sportování	2
Každý může během odpolední programu najít aktivitu, kterou rád relaxuje	1
Setkání s multikulturním prostředím	1
Vštěpování správných hodnot	1
Stanovení a plnění životních cílů	1
Učení se slušnému chování	1
Pokroky ve škole	1

Pomoc rodičům při jednání s úřady	1
Možnost osvojení hry na hudební nástroj	1
Prostředí kde zakouší lásku, přijetí, trpělivost, vyslechnutí	1
Vzor zdravého řešení konfliktů	1
Možnost samy si vyzkoušet pomáhat druhým	1

Jak je patrné z tabulky 16 všichni kromě jednoho se shodli, že centrum má pro děti přínos duchovním rozměrem služby (10 z 11). Většina se shodla, že v CDM Praha mohou děti pěstovat dobré vztahy (6 z 11) a kvalitně trávit volný čas (6 z 11). Pět z dotázaných zmínilo poskytnutí motivace ke stabilnímu životu (5 z 11) a prevenci sociálních patologií (5 z 11). Čtyři z dotázaných uvedli jako přínos, že jsou všichni klienti přijímaní bez rozdílu a takoví jací jsou (4 z 11). Čtyři z dotázaných zmínili možnost řešení konkrétních problémů dětí (4 z 11) a individuální pomoc při studiu (4 z 11). Tři z dotázaných odpověděli, že CDM Praha je pro děti prostředí s absencí hádek, křiku, sprostých slova, ponižování, nezájmu a zmatku (3 z 11). A tři z dotázaní také vyzdvihli možnost zprostředkování aktivit, ke kterým by se děti nedostaly, konkrétně vyjet někdy z Prahy nebo naučit se plavat (3 z 11). Dva z dotázaných zmínili přínos centra pro děti jako stabilní zázemí, domácí situace klientů se různě mění (2 z 11). Dva z dotázaných zmínili vhodné prostředí pro celkový vývoj dítěte (2 z 11), další dva prostor pro rozhovory o životech dětí (2 z 11), další dva zmínili jako přínos pro děti možnost mít vzor v dobrovolnících, kteří se klientům snaží pomoci (2 z 11), další dva uvedli motivaci ke studiu (2 z 11), další dva z dotázaných najít smyslu života (2 z 11), další dva zmínili zvnitřnění řádu a pravidel CDM Praha během odpolední (2 z 11) – což je velmi přínosné; protože dětem, které přijdou do centra poprvé, často chybí pravidelný řád dne a neumí dodržovat jakákoliv daná pravidla. A dva z dotázaných zmínili možnost sportování (2 z 11). Ano, k aktivnímu sportování se děti většinou nedostanou, protože jejich rodiče nesportují anebo nemají finanční prostředky na zaplacení sportovních kroužků pro děti. Jeden z dotázaných zmínil, že každý může najít během odpoledního programu aktivitu, kterou rád relaxuje (1 z 11). Toto tvrzení potvrzuje pestrost nabízených aktivit odpoledních programů. Jeden z dotázaných zmínil jako přínos pro děti setkání s multikulturním prostředím (1 z 11) – děti se mohou setkat se zahraničními týmy dobrovolníky, které přijíždějí na výpomoc do CDM Praha, a tak si procvičit anglická slovíčka, která umí, pochopit důležitost ovládat anglický jazyk jako

lingua franca a poznat jinou kulturu. Jeden z dotázaných zmínil vštěpování správných hodnot (1 z 11). Další dotázaný zmínil, že děti mají možnost díky podpoře pracovníků a dobrovolníků stanovit si a plnit životní cíle (1 z 11). Další dotázaný zmínil, že mají možnost učit se slušnému chování (1 z 11). Jeden dotázaný uvedl, že děti dělají pokroky ve škole (1 z 11), další dotázaný dodal, že CDM Praha nabízí pomoc rodičům klientů při jednání s úřady (1 z 11). Jeden z dotázaných zdůraznil možnost osvojení hry na hudební nástroj (1 z 11), další dotázaný zmínil, že centrum nabízí dětem prostředí, kde zakouší lásku, přijetí, trpělivost a vyslechnutí (1 z 11). Jeden z dotázaných uvedl, že děti vidí v CDM Praha vzor zdravého řešení konfliktů (1 z 11) a další dotázaných zmínil, že klienti v centru mají možnost samy si vyzkoušet pomáhat druhým (1 z 11).

4.10 Otázka „Chodíš pravidelně do školy?“

Tabulka 17 se týká otázky č. 9 z dotazníku I. Otázka byla uzavřená, odpovídalo na ni 18 dětí mladšího školního věku a šest pomocníků.

Tabulka 17 Dotazník I otázka č. 9

	Ano	Ne
DMŠV	16	2
Pomocníků	5	1

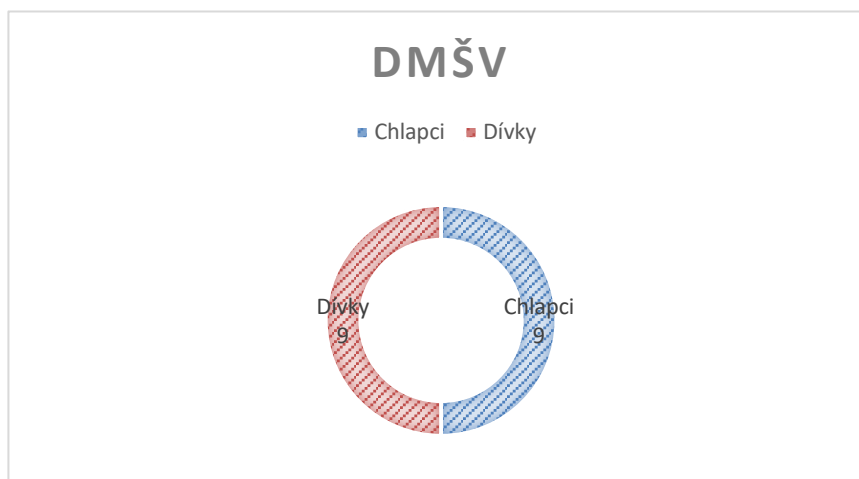
Většina – osm devítin – dětí mladšího školního věku odpověděla, že pravidelně do školy chodí (16 z 18), pouze devítina z dotázaných, odpověděla záporně (2 z 18). Na tuto uzavřenou otázku odpovídalo šest pomocníků, všichni kromě jednoho z dotázaných (5 z 6) odpověděli kladně a pouze jeden z dotázaných odpověděl záporně (1 z 6).

Pokud odpovědi na tuto otázku byly pravdivé, můžeme konstatovat, že pracovníci CDM Praha striktně nedodržují dané pravidlo zákazu účasti na odpoledních programech, pokud klienti nedodržují pravidelnou školní docházku.

4.11 Otázka „Jsi kluk nebo holka?“

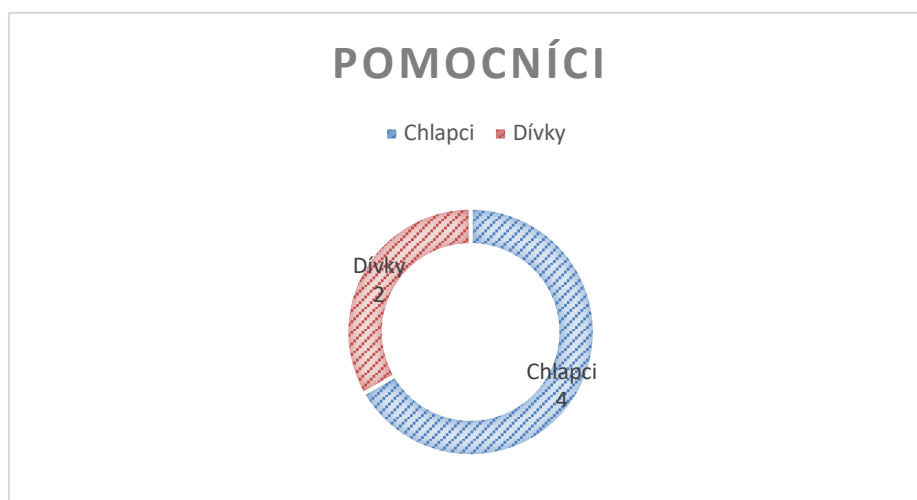
Tato otázka č. 10 z dotazníku I byla uzavřená a odpovídalo na ni 18 dětí mladšího školního věku.

Graf 1 Dotazník I otázka č. 10 – DMŠV

Graf 1 zobrazuje, že polovina z nich jsou dívky (9 z 18) a druhá polovina chlapci (9 z 18). Výzkumný vzorek dotazovaných nebyl vybírán podle pohlaví, jednalo se o dostupný vzorek. Tato náhoda, která poskytla stejně početnou skupinu obou pohlaví, může pomoci větší objektivnosti výzkumu, například co se týče lehce odlišné oblíbenosti konkrétních aktivit dle pohlaví.

Graf 2 Dotazník I otázka č. 10 – pomocníci

Graf 2 zobrazuje odpovědi pomocníků na otázku č. 10 z dotazníku I. Počet pomocníků, kteří odpovídali na tuto otázku, byl šest. Jak je patrné z grafu dvě třetiny dotázaných byli chlapci (4 z 6) a třetina dotázaných byly dívky (2 z 6).

4.12 Otázka „Kolik je ti let?“

Tabulka 18 shrnuje odpovědi na otázku č. 11 z dotazníku I. Tato otázka byla otevřená a odpovídalo na ni osmnáct dětí mladšího školního věku.

Tabulka 18 Dotazník I otázka č. 11 – DMŠV

Věk (roky)	10	9	8	7	6
DMŠV	8	5	1	2	2

Zjistili jsme, že je mezi nimi osm desetiletých (8 z 18), pět devítiletých (5 z 18), jedno osmileté dítě (1 z 18), dvě sedmileté (2 z 18) a dvě šestileté děti (2 z 18).

Tabulka 19 shrnuje odpovědi na otázku č. 11 z dotazníku I. Tato otázka byla otevřená a odpovídalo na ni šest pomocníků.

Tabulka 19 Dotazník I otázka č. 11 – pomocníci

Věk (roky)	16	15	13	12	11
Počet pomocníků s touto odpovědí	1	2	1	1	1

Zjistili jsme, že je mezi nimi jeden šestnáctiletý (1 z 6), dva patnáctiletí (2 z 6), jeden třináctiletý (1 z 6), jeden dvanáctiletý (1 z 6) a jeden jedenáctiletý (1 z 6).

4.13 Otázka „Do kolikáté chodíš třídy?“

Tabulka 20 shrnuje odpovědi na otázku č. 12 z dotazníku I. Tato otázka byla otevřená a zjišťovala, do které třídy respondenti chodí.

Tabulka 20 Dotazník I. otázka č. 12 – DMŠV

Třída	přípravná	1.	2.	3.	4.	5.
DMŠV	1	3	2	1	8	3

Odpovídalo osmnáct dětí mladšího školního věku, z nichž jeden chodí do přípravné třídy (1 z 18), šestina do první třídy (3 z 18), devítina do druhé třídy (2 z 18), jeden do třetí třídy (1 z 18), osm z dotázaných do čtvrté třídy (8 z 18) a šestina do páté třídy (3 z 18). Přestože výzkumný vzorek nebyl vybírán podle věku ani školního ročníku, jsme rádi, že se sešlo zastoupení všech ročníků, která dle věku mohou patřit do odpoledních programů skupiny dětí mladšího školního věku v CDM Praha a tato škála různě starých dětí z různých ročníků poskytuje větší objektivitu výzkumu.

Jak je patrné z tabulky 21, která shrnuje odpovědi na otázku č. 12 z dotazníku I, na stejnou otázku ohledně ročník odpovídalo šest pomocníků.

Tabulka 21 Dotazník I. otázka č. 12 – pomocníci

Třída	5.	6.	7.	8.	9.
Počet pomocníků s touto odpovědí	1	1	1	3	1

Jeden z dotázaných chodí do páté třídy (1 z 6), jeden chodí do šesté třídy (1 z 6), jeden chodí do sedmé třídy (1 z 6), polovina z dotázaných pomocníků chodí do osmé třídy (3 z 6) a jeden pomocník chodí do deváté třídy (1 z 6).

Porovnání dětí mladšího školního věku a pomocníků

V rámci výzkumného vzorku klientů CDM Praha máme zastoupení všech ročníků základní školy, včetně přípravné třídy.

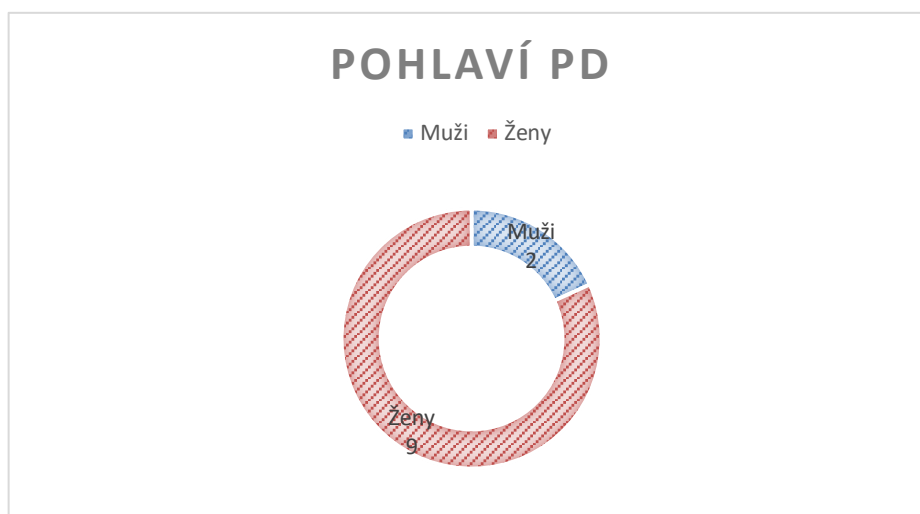
Výše jsme popsali výsledky všech otázek z dotazníku I položeným klientům CDM. Nyní rozebereme výsledky zbylých otázek z dotazníku II, které ještě nebyly zmíněny výše.

4.14 Ostatní otázky dotazníku II

V následujících kapitolách jsou uvedeny ostatní otázky dotazníku II. Pomocí grafu 3 uvádíme doplňující informaci o respondentech. Mezi jedenácti oslovenými respondenty dotazníku II byli dva muži (2 z 11) a devět žen (9 z 11).

Pohlaví pracovníků a dobrovolníků, kteří vyplňovali dotazník II

Graf 3 Pohlaví pracovníků a dobrovolníků

4.14.1 Otázka „Kolik ti bylo let, když si začal(a) do CDM Praha chodit?“

Z odpovědí na otázku č. 2 „Kolik ti bylo let, když si začal(a) do CDM Praha chodit?“ můžeme přehledně zjistit v kolika letech do CDM Praha dotazovaní pracovníku a dobrovolníků začali chodit.

Tabulka 22 Dotazník II otázka č. 2

Věk	12	14	15	16	18	19	22	23	25
Počet PD s touto odpovědí	1	1	1	3	1	1	1	1	1

Jednomu z dotazovaných bylo dvanáct let (1 z 11), dalšímu čtrnáct (1 z 11), dalšímu dotazovanému patnáct (1 z 11), třem z dotazovaných šestnáct (3 z 11), jednomu dotazovanému osmnáct (1 z 11), dalšímu devatenáct (1 z 11), dalšímu dotazovanému dvaadvacet (1 z 11), dalšímu dotazovanému třiaadvacet (1 z 11) a jednomu dotazovanému bylo pětadvacet (1 z 11).

Nejnižší věk, který uvedl jeden z respondentů, byl dvanáct let. V současné době v CDM Praha mohou dobrovolníci pomáhat až po dosažení věkové hranice patnácti let.

4.14.2 Otázka „Měl(a) jsi již dříve zkušenosti s prací s dětmi?“

Do profesního založení také cílí z dotazníku II i otázka č. 4 „Měl(a) jsi již dříve zkušenosti s prací s dětmi?“. Tato otázka byla otevřená a kromě souhlasné odpovědi, dotazovaní uváděli konkrétní zkušenosti, proto jsme se rozhodli jejich zkušenosti kategorizovat a uvést v následující tabulce 23.

Tabulka 23 Dotazník II otázka č. 4

	Ano	Ne
PD	9	2

Většina dotázaných měla dříve zkušenosti s prací s dětmi (9 z 11), pouze dva z dotázaných odpověděli záporně (2 z 11).

Tabulka 24 Dotazník II otázka č. 4 – konkrétní příklady k odpovědi „ano“

Konkrétní zkušenost s prací s dětmi	PD
Táborový vedoucí	4
Hlídaní dětí	4
Nedělní škola	3
Vedoucí dorostu (12-15 let)	1
Vedoucí mládeže	1
Doučování	1

Jak je patrné z tabulky 24 zkušenosti dotázaných s prací s dětmi byly následující: čtyři dotazovaní měli zkušenosti s dětmi z pozice táborového vedoucího (4 z 9), čtyři z dotazovaných hlídali děti (4 z 9), tři vyučovali v nedělní škole (3 z 9), jeden byl vedoucí dorostu – věková skupina 12 až 15 let – (1 z 9), jeden byl vedoucí mládeže (1 z 9) a jeden z dotazovaných doučoval děti (1 z 9).

4.14.3 Otázka „Ovlivnila tě práce v CDM Praha dalším výběrem vysoké školy se zaměřením (například sociální práce apod.) anebo při výběru tvé profesní kariéry?“

Další obdobnou oblastí je v dotazníku II otázka č. 5 „Ovlivnila tě práce v CDM Praha dalším výběrem vysoké školy se zaměřením (například sociální práce apod.) anebo při výběru tvé profesní kariéry?“. Na tuto otázku odpovídalo 11 respondentů.

Tabulka 25 Dotazník II otázka č. 5

	Ano	Částečně	Ne
PD	6	1	4

Z tabulky 25 je patrné, že šest z nich bylo ovlivněno prací v CDM Praha a vybírali pod vlivem této zkušenosti vysokou školu anebo profesní kariéru (6 z 11). Jeden z dotazovaných byl ovlivněn částečně (1 z 11) a čtyři dotazovaní odpověděli záporně (4 z 11).

Tabulka 26 Dotazník II otázka č. 5 – konkrétní příklady k odpovědi „ano“

Jak ovlivnila práce v CDM?	PD
Přechod z dobrovolníka na pracovníka CDM	2
Volba studijního oboru psychologie	1
Volba studijního oboru sociální pedagogika	1
Volba studia na UK FTVS	1
Volba studijního oboru speciální pedagogika	1

Protože se v odpovědi objevila různorodost specifikace ovlivnění, rozhodli jsme se kladné odpovědi dále kategorizovat. Tabulka 26 shrnuje odpovědi na otázku č. 5 z dotazníku II. Dva z respondentů se rozhodli přejít z dobrovolníka na pracovníka CDM Praha (2 z 6). Jeden respondent zvolil studium psychologie (1 z 6), další respondent zvolil studium sociální pedagogiky (1 z 6), jeden respondent se rozhodl pro studium na UK FTVS (1 z 6) a další respondent pro studium speciální pedagogiky (1 z 6)

Z odpovědí můžeme konstatovat, že většina respondentů byla ovlivněna prací v CDM Praha a na základě této zkušenosti rozhodla pro volbu konkrétního studijního oboru na vysoké škole anebo začala v centru pracovat na pracovní úvazek.

4.14.4 Otázka „S jakou věkovou skupinou jsi pravidelně pracoval(a)?“

Jak je patrné z tabulky 27, respondenti většinou dle uvedených odpovědí pracovali s více věkovými skupinami najednou.

Tabulka 27 Dotazník II otázka č. 7

Věková skupina CDM	PD
Předškolní děti	7

Děti mladšího školního věku	8
Teenageři	9

Sedm respondentů pracovalo se skupinou předškolních dětí (7 z 11), osm respondentů se skupinou dětí mladšího školního věku (8 z 11) a devět respondentů se skupinou teenagerů (9 z 11).

4.14.5 Otázka „Jaké konkrétní aktivity si vedl(a)?“

Na tuto otevřenou otázku č. 8 z dotazníku II „Jaké konkrétní aktivity si vedl(a)?“ odpovídalo jedenáct respondentů, jejich odpovědi jsme museli kategorizovat a zpracovali jsme je do tabulky 28.

Tabulka 28 Dotazník II otázka č. 8

	PD
Hry (pohybové, deskové)	9
Výtvarné aktivity	8
Duchovní programy	5
Chvály	4
Vaření	4
Volné aktivity (volný čas)	4
Vedení celého odpoledního programu	3
Doučování	3
Plánování aktivit	2
Modlitby	2
Komunikace s dětmi a rodiči	2
Vedení individuálních rozhovorů	2
Administrativa	2
Bojovka během vícedenních akcí	1
Výuka hry na klavír	1
Výuka hry na housle	1
Tanec	1
Vyřizování žádosti o granty	1

Devět respondentů vedlo pohybové a deskové hry (9 z 11), osm respondentů vedlo výtvarné aktivity (8 z 11), pět respondentů vedlo duchovní programy (5 z 11). Čtyři respondenti vedli chvály (4 z 11) a další čtyři vaření (4 z 11), čtyři vedli volné aktivity

(4 z 11). Tři respondenti měli na starosti vedení celého odpoledního programu (3 z 11), tři respondenti doučovali (3 z 11). Dva respondenti se věnovali plánování aktivit (2 z 11), další dva vedli modlitebním ztišení (2 z 11), dva respondenti měli na starost komunikaci s rodiči klientů CDM Praha (2 z 11), dva vedli individuální rozhovory (2 z 11) a dva se věnovali administrativě centra (2 z 11). Jeden respondent uvedl, že připravoval bojovky během vícedenních akcí (1 z 11), jeden respondent vyučoval hru na klavír (1 z 11) a další respondent vyučoval hru na housle (1 z 11). Jeden respondent vedl výuku tance (1 z 11) a další respondent měl na starosti vyřizování žádosti o granty (1 z 11).

4.14.6 Otázka „Co tě z programu (a přípravy) naopak nebavilo?“

Na otevřenou otázku č. 10 z dotazníku II „Co tě z programu (a přípravy) naopak nebavilo?“ odpovídalo jedenáct respondentů.

Tabulka 29 Dotazník II otázka č. 10

	PD
Nic takového vyloženě nebylo	4
Uklízení	2
Usměrňování divokých dětí	1
Nesnadnost vymyslet zpestření pravidelných programů	1
Monotónnost programů v jednotlivých týdnech	1
Vedení výtvarky pro nedostatek vlastní kreativity	1
Ukňourané děti a rušiči skupinových programů	1

Jak je patrné z tabulky 29 čtyři uvedli, že nebylo nic, co by je vyloženě nebavilo (4 z 11), dva respondenti uvedli uklízení (2 z 11), jeden respondent uvedl usměrňování divokých dětí (1 z 11), další respondent nesnadnost vymyslet zpestření pravidelných programů (1 z 11). Další respondent uvedl monotónnost programů v jednotlivých týdnech (1 z 11), jeden respondent uvedl vedení výtvarných aktivit pro nedostatek vlastní kreativity (1 z 11) a další respondent uvedl, že ho nebavily ukňourané děti, které se nechtěly některé aktivity účastnit a místo aby se zabavily další nabízenou činností, rušily ostatní rozptylováním (1 z 11).

4.14.7 Otázka „Byl(a) jsi v užším kontaktu i s některými rodiči dětí, které chodí do CDM Praha?”

Na tuto otevřenou otázku č. 12 dotazníku II „Byl(a) jsi v užším kontaktu i s některými rodiči dětí, které chodí do CDM Praha?” odpovídalo jedenáct respondentů.

Tabulka 30 Dotazník II otázka č. 12

	PD
Ano	5
Velmi omezeně	4
Ne	2

Jak je patrné z tabulky 30 pět respondentů odpovědělo, že byli v užším kontaktu s některými rodiči klientů CDM Praha, například vyzvedávali děti před začátkem programu, nebo pokud se rodiči sblížili, chodili do rodin na návštěvy (5 z 11), čtyři respondenti uvedli, že pouze velmi omezeně (4 z 11) a dva respondenti odpověděli záporně (2 z 11).

4.14.8 Otázka „Má CDM Praha z tvého pohledu vliv na budoucí studia dětí (dostudování SŠ, SOU a VŠ) a hlavně stabilní plnohodnotnou práci?“

Na otázku č. 13 dotazníku II „Má CDM Praha z tvého pohledu vliv na budoucí studia dětí (dostudování SŠ, SOU a VŠ) a hlavně stabilní plnohodnotnou práci?“ odpovědělo jedenáct respondentů.

Tabulka 31 Dotazník II otázka č. 13

	Ano	Částečně
PD	8	3

Tabulka 31 shrnuje jednoslovné odpovědi na otázku č. 13 z dotazníku II. Osm z nich odpovědělo „ano“ (8 z 11) a tři z nich „částečně“ (3 z 11). Protože své odpovědi více rozepsali, kategorizovali jsme jejich názory do následujících dvou tabulek.

Tabulka 32 Dotazník II otázka č. 13 – konkrétní příklady k odpovědi „ano“

	PD
Motivace ke studiu	6
Možnost individuálního doučování	5

Pomoc při výběru SOU nebo SŠ	3
Motivace k dosažení vyššího vzdělání než mají jejich rodiče	2
Vzor pracovníků a dobrovolníků, kteří studují/studovali	2
Vedení k pravidelnému plnění povinné školní docházky	1
Motivace a praktická pomoc dostudovaným k získání trvalé práce	1
Poskytnutí důležité podpory k udržení vytrvalosti	1

Z této tabulky 32 můžeme vyčíst konkrétní příklady, které uvedlo osm respondentů k otázce, zda má CDM Praha vliv na budoucí studia dětí a stabilní plnohodnotnou práci. Osm respondentů souhlasilo a doplnilo tyto informace: většina zdůraznila, že CDM Praha poskytuje dětem motivaci ke studiu (6 z 8), a také zmínila možnost individuálního vyučování dle konkrétních potřeb klienta (5 z 8). Tři z dotazovaných uvedli pomoc centra klientům při výběru SOU nebo SŠ (3 z 8). Dva z dotazovaných zmínili, že centrum motivuje klienty k dosažení vyššího vzdělání, než mají jejich rodiče (2 z 8). Dva dotázaní uvedli, že klienti CDM Praha mohou mít za vzor pracovníky a dobrovolníky, kteří studují/studovali (2 z 8). Jeden dotázaný uvedl, že centrum vede k pravidelnému plnění povinné školní docházky (1 z 8), další dotázaný zmínil, že CDM Praha poskytuje motivaci a praktickou pomoc dostudovaným k získání trvalé práce (1 z 8), a jeden dotázaný zdůraznil poskytnutí důležité podpory k udržení vytrvalosti (1 z 8).

Jeví se jako dobré, že tým dobrovolníků je různého složení; někteří ještě studují na SŠ, jiní na VŠ a někteří dobrovolníci již pracují. Klienti CDM Praha mohou vidět, že na absolvování školy, je potřeba se průběžně připravovat a mohou mít v dobrovolnících vzor (někoho koho baví se učit anebo nebaví, ale přesto se učí), který ve svém okolí – v rodině a mezi kamarády – nemají.

Tabulka 33 Dotazník II otázka č. 13 – konkrétní příklady k odpovědi „částečně“

	PD
Pokud se povede zlepšit stav rodin	1
Záleží, jak se každé dítě během dospívání rozhodne	1
Je to složitější celospolečenský problém	1

Tři dotázaní odpověděli na otázku „částečně“ a ještě svou výpověď doplnili. Jejich názory jsme zpracovali do tabulky 33. Jeden z dotazovaných si myslí, že CDM Praha má vliv na budoucí studia dětí a stabilní plnohodnotnou práci za předpokladu, že se povede

zlepšit stav rodin (1 z 3). Další dotázaný uvedl, že záleží na každém dítěti, jak se během dospívání rozhodne (1 z 3). Třetí dotázaný uvedl, že se jedná o složitější celospolečenský problém (1 z 3).

4.14.9 Otázka „Cokoliv dalšího tě napadne, prosím doplň:“

Tato poslední otevřená otázka „Cokoliv dalšího tě napadne, prosím doplň.“ z dotazníku II byla volitelná.

Tabulka 34 Dotazník II. otázka č. 14

	PD
Ocenění širšího vlivu na službu CDM od různých subjektů, podporu mnoha pražských církví, zahraničních týmů, pomoc mnoha pravidelných dobrovolníků a také široký rozsah podpory z různých směrů	1
CDM vybuodovalo celou budovu z vlastních zdrojů – tedy za pomoci různých příspěvků, grantů	1
Mám to tam ráda!	1

Odpověděli na ni dva z jedenácti dotázaných. Jak je patrné z tabulky 34 první respondentka (žena) uvedla, že oceňuje širší vliv na službu CDM od různých subjektů, podporu mnoha pražských církví, zahraničních týmů, pomoc mnoha pravidelných dobrovolníků a také široký rozsah podpory z různých směrů - to jiná centra nemají. Celkově je to široká škála lidí, která činnost CDM Praha podporuje (nejedná se tedy jen o podporu státu/města, ale i stovek lidí). Dále zmínila, že CDM Praha vybuodovalo celou budovu z vlastních zdrojů – tedy za pomoci různých příspěvků, grantů apod. Další respondentka (žena) uvedla, že to tam – myšleno v CDM Praha – má ráda.

4.15 Interpretace a diskuze výsledků

Tato podkapitola se zabývá srovnáním s výsledky výzkumu (zpracovanými výsledky dotazníku I a II) - tedy zejména otázkou, zda byly předem stanové hypotézy potvrzeny nebo vyvráceny.

Dotazník I byl vyplněn pouze se vzorkem klientů, kteří se programů CDM Praha děti mladšího školního věku v době sběru dat účastnili. Vyplněných dotazníků od dětí mladšího školního věku je v praktické části bakalářské práce uvedených 18 a ve školním roce 2016/2017 chodilo pravidelně na každý odpolední program určený skupině dětí mladšího školního věku okolo 22 dětí (dle záznamového archu docházky, kteří vedou pracovníci). Autorka si je vědoma, že shrnutí výsledků dotazníku nelze plošně aplikovat na celou skupinu dětí mladšího školního věku, které chodí na odpolední programy CDM Praha. Přesto získaná data poskytují orientační informace o této věkové skupině v CDM Praha, a tím slouží jako vodítko při zkoumání přínosu těchto aktivit pro samotné děti a jejich rodiny.

Hypotéza č. 1 - Pohybové aktivity jsou v CDM Praha nejoblíbenější nabízenou aktivitou mezi dětmi mladšího školního věku.

Na otázku číslo 4 (z dotazníku I) „Co tě v CDM Praha baví?“ celkem odpovědělo 18 dětí mladšího školního věku a jako nejoblíbenější aktivity všichni kromě jednoho z dotázaných vybrali pohybové aktivity. Otázka číslo 6 (z dotazníku II) „Na jakou aktivitu bys je získal?“, byla položena sedmnácti dětem mladšího školního věku a zjišťovala na jakou aktivitu by dotázaní pozvali další děti do CDM Praha. Osmnácté dítě (z výzkumného vzorku dětí mladšího školního věku) na tuto otázku neodpovědělo, protože v předchozí otázce, která se ptala, zda by pozvalo další děti do CDM Praha, odpovědělo záporně. A nejvíce hlasů znovu získaly pohybové aktivity – zvolilo je jedenáct dětí ze sedmnácti. Můžeme konstatovat, že nejoblíbenější nabízenou aktivitou v CDM Praha výzkumného vzorku dětí mladšího školního věku jsou pohybové aktivity a tím hypotézu č. 1 potvrdit.

Hypotéza č. 2 - Vzdělávací aktivity (učení češtiny, matematiky a angličtiny, individuální doučování do školy) CDM Praha mají pozitivní vliv na zlepšení studijních výsledků klientů, případně celkové zlepšení v oblasti osvojování školních vědomostí.

Na otázku č. 8 (z dotazníku I) „V čem tobě osobně CDM Praha pomohlo?“ odpovědělo osmnáct dětí mladšího školního věku, že se jim díky centru zlepšil školní

prospěch. Jeden z dotázaných uvedl, že mu centrum pomohlo tím, že má každé pondělí doučování. Na stejnou otázku třetina z osmnácti dotázaných odpověděla, že se v CDM Praha naučila říct si o vysvětlení, když něčemu nerozumí a pět z osmnácti dotázaných se v centru naučilo dodělat rozdělat práci. Zlepšení školního prospěchu a pomoc formou individuálního doučování jsou přímé důkazy pro potvrzení hypotézy. Naučit se říci si o vysvětlení, když něčemu nerozumí a dodělat rozdělanou práci jsou stěžejními dovednostmi pro tyto děti, aby mohly postupovat školními ročníky a také jsou to důležité dovednosti pro samostatný dospělý život.

Jedenáct respondentů, pracovníků a dobrovolníků, odpovídalo na otázku č. 11 (dotazník II) „V čem konkrétně si myslíš, že má CDM Praha přínos pro děti?“ a čtyři z nich zmínili jako přínos individuální pomoc při studiu. Dva respondenti uvedli motivaci ke studiu a jeden dotázaný uvedl, že klienti díky CDM Praha dělají pokroky ve škole. Motivace ke studiu a individuální pomoc vedou k tomu, že klienti mohou dělat pokroky ve školním vzdělávání.

Jedenácti respondentům, pracovníkům a dobrovolníkům, byla také položena otázka č. 13 (z dotazníku II) „Má CDM Praha z tvého pohledu vliv na budoucí studia dětí (dostudování SŠ, SOU a VŠ) a hlavně stabilní plnohodnotnou práci?“

Osm z jedenácti respondentů souhlasilo a doplnilo tyto informace: šest z osmi zdůraznilo, že CDM Praha poskytuje dětem motivaci ke studiu a také pět z osmi zmínilo možnost individuálního vyučování dle konkrétních potřeb klienta. Tři z osmi uvedli pomoc centra klientům při výběru SOU nebo SŠ. Dva z osmi zmínili, že centrum motivuje klienty k dosažení vyššího vzdělání, než mají jejich rodiče. Dva z osmi uvedli, že klienti CDM Praha mohou mít za vzor pracovníky a dobrovolníky, kteří studují/studovali. Jeden z osmi uvedl, že centrum vede k pravidelnému plnění povinné školní docházky, další dotázaný zmínil, že CDM Praha poskytuje motivaci a praktickou pomoc dostudovaným k získání trvalé práce a jeden z osmi zdůraznil poskytnutí důležité podpory k udržení vytrvalosti.

Jeví se jako dobré, že tým dobrovolníků je různého složení; někteří ještě studují na SŠ, jiní na VŠ a někteří dobrovolníci již pracují. Klienti CDM Praha mohou vidět, že na absolvování školy, je potřeba se průběžně připravovat a mohou mít v dobrovolnících

vzor (někoho koho baví se učit anebo nebaví, ale přesto se učí), který ve svém okolí – v rodině a mezi kamarády – nemají.

Motivace ke studiu, individuální doučování, motivace klientů k získání vyššího vzdělání než mají jejich rodiče, možnost vzoru v pracovnících a dobrovolnících, kteří studují/studovali, vedení k plnění povinné školní docházky, podpora k udržení vytrvalosti, motivace a praktická pomoc dostudovaným k získání trvalé práce; toto všechno je výčet konkrétní příkladů, jak se CDM Praha svým klientům snaží pomoci ve zlepšení v oblasti osvojování školních vědomostí, také ve zlepšení studijních výsledků, ale zároveň se je snaží motivovat k získání plnohodnotné stabilní práce.

Tři dotázaní odpověděli na otázku otázka č. 13 (z dotazníku II) „částečně“ a dodali tato vysvětlení, která poukazují na úskalí, kterým klienti při snaze o získání vzdělání na SŠ, SOU, případně VŠ a stabilnímu zaměstnání čelí. První dotázaný si myslí, že CDM Praha má vliv na budoucí studia dětí a stabilní plnohodnotnou práci za předpokladu, že se povede zlepšit stav rodin. Druhý uvedl, že záleží na každém dítěti, jak se během dospívání rozhodne. A třetí je přesvědčen, že se jedná o složitější celospolečenský problém.

Hypotéza byla výsledky výzkumu potvrzena a ještě chceme zdůraznit, že kromě celkového zlepšení v oblasti osvojování školních vědomostí, se CDM Praha snaží své klienty motivovat k získání stabilní práce a různými prostředky jim pomáhá během praktické přípravy na zaměstnání (získáním potřebného vzdělání, osvojením potřebných dovedností) za předpokladu, že klienti a jejich rodiny chtějí.

Hypotéza č. 3 - Díky pestré nabídce pravidelných aktivit CDM Praha si klienti mohou vyzkoušet aktivity, ke kterým nemají běžně přístup.

Z odpovědí pracovníků a dobrovolníků na otázku č. 11 (dotazník II) „V čem konkrétně si myslíš, že má CDM Praha přínos pro děti?“ tři z jedenácti dotázaných vyzdvihli možnost zprostředkování aktivit, ke kterým by se děti nedostaly, konkrétně vyjet někdy z Prahy nebo naučit se plavat. Některé rodiny nejezdí do přírody a někteří klienti CDM Praha jsou v průběhu letního tábora poprvé v lese a na vodní přehradě se poprvé v životě učí plavat. A dva z jedenácti zmínili možnost sportování. Ano, k

aktivnímu sportování se děti většinou nedostanou, protože jejich rodiče nesportují anebo nemají finanční prostředky na zaplacení sportovních kroužků pro děti. Jeden z dotázaných zmínil jako přínos setkání s multikulturním prostředím: klienti se mohou setkat se zahraničními týmy dobrovolníků, a tak poznat jinou kulturu (většina klientů nemá možnost vycestovat do zahraničí), procvičit si anglická slovíčka, která znají. Jeden z jedenácti zdůraznil možnost osvojení hry na hudební nástroj. Rodiče klientů nemohou dětem z finančního důvodu umožnit lekce na hudební nástroj, ale v CDM Praha se klienti mohou naučit například na kytaru, housle nebo klávesy.

Na otázku č. 7 (dotazník II) jeden z pomocníků řekl, že do CDM Praha chodí, protože je to jediné místo, kde slyší o Bohu. Pro něho je to tedy unikátní dostupné místo, kde se může účastnit náboženských aktivit.

Ano, hypotéza byla potvrzena. Klienti CDM Praha si díky pestré nabídce pravidelných aktivit mohou vyzkoušet aktivity ke kterým nemají běžně přístup, převážně z finančního důvodu a také proto, že jejich rodiny tyto aktivity neprovozují.

Hypotéza č. 4 - Duchovní rozměr služby CDM Praha je pro některé klienty velmi důležitý.

Na otázku č. 4 (z dotazníku I) „Co tě v CDM Praha baví?“ odpovědělo třináct z osmnácti dotázaných dětí mladšího školního věku, že náboženské aktivity (tedy chvály, biblické slovo, modlitby). Byla to druhá nejoblíbenější možnost po pohybových aktivitách, které volilo sedmnáct z osmnácti dětí. V hodnocení pomocníků se náboženské aktivity centra umístily na prvním místě – volilo je pět pomocníků ze šesti.

Na otázku č. 7 (z dotazníku II) „Proč do CDM Praha chodíš?“ odpovídalo šest pomocníků. Jeden z nich řekl, že do CDM Praha chodí, protože je to jediné místo, kde slyší o Bohu.

Na otázku č. 8 (z dotazníku I) „V čem tobě osobně CDM Praha pomohlo?“ odpověděla šestina z osmnácti dotázaných dětí mladšího školního věku, že díky CDM Praha věří v Boha. Další z dotázaných na otázku, čím mu CDM Praha pomohlo, odpověděl, že se společně s někým v centru modlil za svého dědu a poté se zdravotní stav jeho dědy zlepšil. Třetina ze šesti dotázaných pomocníků na stejnou otázku

poznamenala, že díky centru věří v Boha. A další z dotázaných uvedl příklad, že se společně v centru modlili, aby ho nepomlouvali ve škole a pomlouvání přestalo.

Ano, z výsledků výzkumu můžeme tuto hypotézu potvrdit, většina klientů CDM Praha má náboženské aktivity CDM Praha oblíbené a pro některé klienty je duchovní rozměr služby centra velmi důležitý. Ještě pro doplnění jiného úhlu pohledu na toto téma uvádíme odpověď na otázku č. 11 (z dotazníku II) „V čem konkrétně si myslíš, že má CDM Praha přínos pro děti?“ s největším počtem respondentů – deset z jedenácti dotázaných pracovníků a dobrovolníků odpovědělo, že je to duchovní rozměr služby.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce byla zaměřena na aktivity Centra dětí a mládeže Teen Challenge Praha pro děti mladšího školního věku z romského etnika. Práce se skládala ze dvou částí, které měly za cíl předloženou problematiku do hloubky představit.

Teoretická část práce se zabývala popisem centra (lokací, vybavením), jeho aktivitami (především pravidelnými aktivitami pro děti mladšího školního věku) a také se snažila představit sociální prostředí klientů CDM Praha. Byla v ní citována odborná literatura za účelem vysvětlení odborných pojmů.

Praktická část práce měla za svou stěžejní část kvantitativní výzkum, který se pomocí dotazníku I pro výzkumným vzorkem klientů CDM Praha a druhým dotazníkem II pro výzkumný vzorek pracovníků a dobrovolníků CDM snažil přinést odpovědi na stanovené otázky výzkumu, které se týkali nabízených aktivit především pro klienty mladšího školního věku CDM a přínosu centra do života klientů.

V rámci výzkumu byly potvrzeny všechny předem stanovené hypotézy;

- Pohybové aktivity jsou v CDM Praha nejoblíbenější nabízenou aktivitou mezi dětmi mladšího školního věku.
- Vzdělávací aktivity (učení češtiny, matematiky a angličtiny, individuální doučování do školy) CDM Praha mají pozitivní vliv na zlepšení studijních výsledků klientů, případně celkové zlepšení v oblasti osvojování školních vědomostí.
- Díky pestré nabídce pravidelných aktivit CDM Praha si klienti mohou vyzkoušet aktivity, ke kterým nemají běžně přístup.
- Duchovní rozměr služby CDM Praha je pro některé klienty velmi důležitý.

Ze zpracovaných dat můžeme usoudit že klienti CDM Praha ze skupiny dětí mladšího školního věku, kteří byli součástí výzkumného vzorku, jsou vděční, že centrum existuje, pravidelně dvakrát týdně se účastní jeho programů a každý z nich má v centru minimálně jednu oblíbenou aktivitu.

Oceňujeme, že existuje CDM Praha, které na Praze 3 umožňuje svým klientům převážně ze sociálně slabého prostředí a romského etnika naplnit odpoledne pracovního týdne podnětnými činnostmi a v kolektivu vrstevníků. Kromě volnočasových aktivit se v centru děti mohou věnovat i vzdělávacím aktivitám. Aktivity centra jsou klientům poskytovány bezplatně, a proto jsou dostupné rodinám, které finančně nemohou hradit placené kroužky svým dětem. CDM Praha svým programem a přátelským prostředím, které se pracovníci a dobrovolníci snaží vytvářet, pomáhá dlouhodobým pravidelným klientům na sobě pracovat, nastavit si životní cíle a postupně je plnit. Klienti z dysfunkčních rodin a sociálního prostředí plného sociálně patologických jevů se tak v centru setkají s prostředím, kde se cítí přijati a jsou povzbuzováni ke zdravému životnímu stylu a smysluplnému životu a radosti.

Z pozitivních výsledků více jak patnáctileté existence centra, studijních a pracovních úspěchů současných i minulých klientů a pozitivních změn v jejich rodinách je zřejmý přínos tohoto zařízení pro klienty ze sociálně slabého prostředí. Ale je důležité, aby se v budoucnu snížila závislost klientů a jejich rodin na centru. Aby jejich celková spokojenost nebyla úměrná možnosti navštěvovat centrum a aby CDM Praha bylo pouze funkční odrazovou plochou do jejich budoucnosti – aby až současní klienti dospějí, byli schopni vést zodpovědný život bez závislosti na podpoře sociálních služeb a plně se začlenili do společnosti.

Snížení závislosti však podléhá změně několika faktorů. Zaprvé aby osoby z romského etnika přijali názor, že je důležité podpořit své potomky k dokončení středoškolského vzdělání či získání výučního listu. Je potřeba aby byl přerušena začarovaný kruh, kdy osoby ze sociálně slabého prostředí nemají dokončené základní vzdělání, mají velmi nízký plat anebo nepracují a své děti nepodporují v získání vyššího vzdělání, než mají oni sami, protože čas který by jejich děti věnovali studiu, se rodičům jeví jako mrhání – chtějí po svých dětech, aby co nejdříve začali vydělávat a svým platem podpořili rodinný rozpočet. Bez dokončení střední školy nebo získání výučního listu však jejich potomci nedostanou pracovní pozici s vyšším platem a opakuje se u nich obdobná situace jako u rodičů. Přerušením tohoto bludného kruhu – tedy poskytnutím motivace a praktické podpory dětem ze sociálně a ekonomicky slabého k dokončení studia a najití stabilního zaměstnání, by jim bylo umožnilo získat lepší

pracovní pozici a tím i vyšší plat, než mají jejich rodiče. A vyšší plat, pokud by se tito jedinci poučili o finanční gramotnosti, by jim otevřel cestu k lepší životní úrovni.

Také většinová společnost by měla překonat předsudečné postoje a nabídnout stabilní a hodnotné zaměstnání osobám z romské populace a sociálně slabého prostředí. Protože pokud jim nebude dána pracovní příležitost, ale také motivace pracovat (také například formou omezení pro ně velmi lákavé a snadno dostupné možnosti finančních dávek sociální podpory) nebudou moci vyjít ze začarovaného kruhu závislosti na sociálních dávkách.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

FISCHER, S. a J. ŠKODA. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-5046-0.

HOSKOVCOVÁ, S. a L. SUCHOCHLEBOVÁ RYNTOVÁ. *Výchova k psychické odolnosti dítěte: silní pro život*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2206-1.

LANGMEIER, J. a Z. MATĚJČEK. *Psychická deprivace v dětství*. Vyd. 4., dopl., Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1983-5.

NAKONEČNÝ, M. *Psychologie: přehled základních oborů*. Praha: Triton, 2011. ISBN 978-80-7387-443-8.

ŘEZÁČ, J. *Sociální psychologie*. Brno: Paido. 1998. ISBN 80-85931-48-6.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

PIAGET, J. *Psychologie dítěte*. Vyd. 6. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0691-0.

Seznam použitých internetových zdrojů

CENTRUM DĚTÍ A MLÁDEŽE TEEN CHALLENGE INT. ČR. *Výroční zpráva 2013*. Praha [online]. 2014 [cit. 2018-01-21]. Dostupné z: <https://drive.google.com/file/d/0B514CYpRUxaYN0p2RzZicDN3cWM/view>

CENTRUM DĚTÍ A MLÁDEŽE TEEN CHALLENGE INT. ČR. *Výroční zpráva 2014*. Praha. [online]. 2015 [cit. 2018-01-21]. Dostupné z: <https://drive.google.com/file/d/0B514CYpRUxaYV3d3cHpEOXJMamc/view>

EVROPSKÝ SOCIÁLNÍ FOND V ČR. *Mapa sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v ČR* [online]. [cit. 2015-12-29]. Dostupné z: https://www.esfcr.cz/mapa/int_ph1_1.html

MĚSTSKÁ ČÁST PRAHA 3. *Katalog neziskových organizací: Teen Challenge International ČR* [online]. [cit. 2018-01-21]. Dostupné z: <http://www.praha3.cz/samosprava/oblasti/Dotace/Katalog-neziskovych-organizaci/teen-challenge-international-cr-r175420.htm>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ V ČR. Projekt: *Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR* [online]. [cit. 2015-12-29]. Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/mapa-svl-2015/?page=2>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ V ČR. *Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR: 5.1 HLAVNÍ MĚSTO PRAHA, 5.1.1 Praha 3* [online]. [cit. 2015-12-29]. Dostupné z: https://www.esfcr.cz/mapa/int_ph1_1.html

PAROLEK, P. *Centrum dětí a mládeže: Kdo jsme* [online]. © 2017 [cit. 2018-1-29]. <http://www.cdmpraha.cz/3-kdo-jsme/>

TEEN CHALLENGE INTERNATIONAL ČR. *Statut* [online]. [cit. 2015-12-29]. Dostupné z: <http://www.teenchallenge.cz/home/statut>

ZÁKLADNÍ ŠKOLA, CIMBURKOVA 18/600. *Oznámení školy – Nová adresa* [online]. [cit. 2017-11-22]. Dostupné z: <http://www.cimburacka.cz/akce.php?kategorie=7>

Zákon č. 108/2006 Sb. ze dne 14. března 2006, o sociálních službách. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006. [online]. [cit. 2018-01-21]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7372/108_2006_Sb.pdf

Zákon č. 108/2006 Sb. Ze dne 14. března 2006 o sociálních službách: sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006 [online] [cit. 2018-01-21]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/7372/108_2006_Sb.pdf

SEZNAM ZKRATEK

CDM Praha		Centrum dětí a mládeže Teen Challenge International ČR v Praze
DMŠV	-	děti mladšího školního věku
PD	-	pracovníci a dobrovolníci

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam tabulek

Tabulka 1 Dotazník I. otázka č. 1.....	37
Tabulka 2 Dotazník II otázka č. 6.....	38
Tabulka 3 Dotazník I otázka č. 2.....	38
Tabulka 4 Dotazník II otázka č. 3.....	39
Tabulka 5 Dotazník I otázka č. 3.....	40
Tabulka 6 Dotazník II otázka č. 1.....	40
Tabulka 7 Dotazník I otázka č. 4 – DMŠV.....	41
Tabulka 8 Dotazník I otázka č. 4 – pomocníci.....	41
Tabulka 9 Dotazník II otázka č. 9.....	42
Tabulka 10 Dotazník I otázka č. 5.....	43
Tabulka 11 Dotazník I otázka č. 6.....	44
Tabulka 12 Dotazník I otázka č. 7 – DMŠV.....	45
Tabulka 13 Dotazník I otázka č. 7 – pomocníci.....	46
Tabulka 14 Dotazník I otázka č. 8 – DMŠV.....	46
Tabulka 15 Dotazník I otázka č. 8 – pomocníci.....	47
Tabulka 16 Dotazník II otázka č. 11.....	48
Tabulka 17 Dotazník I otázka č. 9.....	50
Tabulka 18 Dotazník I otázka č. 11 – DMŠV.....	52
Tabulka 19 Dotazník I otázka č. 11 – pomocníci.....	52
Tabulka 20 Dotazník I. otázka č. 12 – DMŠV.....	52
Tabulka 21 Dotazník I. otázka č. 12 – pomocníci.....	53
Tabulka 22 Dotazník II otázka č. 2.....	54
Tabulka 23 Dotazník II otázka č. 4.....	55
Tabulka 24 Dotazník II otázka č. 4 – konkrétní příklady k odpovědi „ano“.....	55
Tabulka 25 Dotazník II otázka č. 5.....	56
Tabulka 26 Dotazník II otázka č. 5 – konkrétní příklady k odpovědi „ano“.....	56
Tabulka 27 Dotazník II otázka č. 7.....	56
Tabulka 28 Dotazník II otázka č. 8.....	57
Tabulka 29 Dotazník II otázka č. 10.....	58

Tabulka 30 Dotazník II otázka č. 12	59
Tabulka 31 Dotazník II otázka č. 13	59
Tabulka 32 Dotazník II otázka č. 13 – konkrétní příklady k odpovědi „ano“	59
Tabulka 33 Dotazník II otázka č. 13 – konkrétní příklady k odpovědi „částečně“ ..	60
Tabulka 34 Dotazník II. otázka č. 14	61

Seznam grafů

Graf 1 Dotazník I otázka č. 10 – DMŠV	51
Graf 2 Dotazník I otázka č. 10 – pomocníci	51
Graf 3 Pohlaví pracovníků a dobrovolníků.....	54

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA A – DOTAZNÍK PRO KLIENTY CDM PRAHA.....	I
PŘÍLOHA B – DOTAZNÍK PRO PRACOVNÍKY A DOBROVOLNÍKY	III

PŘÍLOHA A – DOTAZNÍK PRO KLIENTY CDM PRAHA

1. Jak dlouho chodíš do CDM Praha?
2. Jak často do CDM Praha chodíš?
 - a. Více než dvakrát týdně
 - b. Dvakrát týdně
 - c. Jednou týdně
 - d. Méně často
3. Jak jsi se dozvěděl(a) o programu CDM Praha?
 - a. Od známých, od příbuzných
 - b. Jiná odpověď, doplň:
4. Co tě v CDM Praha baví?
 - a. Tanec, fotbal, běhací hry, hry s míčem
 - b. Výtvarka, stolní hry, stolní fotbálek
 - c. Chvály, biblické slovo, modlitby
 - d. Akce s přespáváním v centru, tábor
 - e. Čestina/matematika, individuální doučování
 - f. Jiná odpověď, doplň:
5. Pozval(a) bys další děti, aby přišly do CDM Praha?
 - a. Ano
 - b. Ne
6. Pokud ano, na jakou aktivitu bys je získal(a)?
 - a. Tanec, fotbal, běhací hry, hry s míčem
 - b. Výtvarka, stolní hry, stolní fotbálek
 - c. Chvály, biblické slovo, modlitby
 - d. Akce s přespáváním v centru, tábor
 - e. Čestina/matematika, individuální doučování
 - f. Jiná odpověď, doplň:
7. Proč do CDM Praha chodíš?
 - a. Mám tam kamarády, rád se seznámím s novými dětmi
 - b. Je tam dobrý program, je tam veselo
 - c. Mám ve vedoucích oporu, mohu se jim svěřit s tím, co mě trápí
 - d. Jiná odpověď, doplň:

8. V čem tobě osobně CDM Praha pomohlo?
 - a. Zlepšit školní prospěch
 - b. Naučit se dodělat rozdělanou práci
 - c. Říct si o vysvětlení, když něčemu nerozumíš
 - d. Jiná odpověď, doplň:
9. Chodíš pravidelně do školy?
 - a. Ano
 - b. Ne
10. Jsi
 - a. Kluk
 - b. Holka
11. Kolik je ti let?
12. Do kolikáté chodíš třídy?

PŘÍLOHA B – DOTAZNÍK PRO PRACOVNÍKY A DOBROVOLNÍKY

1. Jak si se dozvěděl(a) o CDM Praha?
2. Kolik ti bylo let, když si začal(a) do CDM Praha chodit?
3. Jak často jsi chodil(a) na odpolední programy?
4. Měl(a) jsi již dříve zkušenosti s prací s dětmi?
5. Ovlivnila tě práce v CDM Praha dalším výběrem vysoké školy se zaměřením (například sociální práce apod.) anebo při výběru tvé profesní kariéry?
6. Jak dlouho jsi se podílel(a) na chodu CDM Praha (jako dobrovolník/pracovník)?
7. S jakou věkovou skupinou jsi pravidelně pracoval(a)?
8. Jaké konkrétní aktivity si vedl(a)?
9. Co tě z aktivit CDM Praha nejvíce bavilo?
10. Co tě z programu (a přípravy) naopak nebavilo?
11. „V čem konkrétně si myslíš, že má CDM Praha přínos pro děti?”
12. Byl(a) jsi v užším kontaktu i s některými rodiči dětí, které chodí do CDM Praha?
13. Má CDM Praha z tvého pohledu vliv na budoucí studia dětí (dostudování SŠ, SOU a VŠ) a hlavně stabilní plnohodnotnou práci?
14. Cokoliv dalšího tě napadne, prosím doplň:

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Veronika Pavlíčková

Obor: Speciální pedagogika - vychovatelství

Forma studia: Kombinované

Název práce: Aktivity Centra dětí a mládeže Teen Challenge Praha pro děti mladšího školního věku z romského etnika

Rok: 2018

Počet stran textu bez příloh: 61

Celkový počet stran příloh: 3

Počet titulů českých použitých zdrojů: 5

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 1

Počet internetových zdrojů: 11

Vedoucí práce: Mgr. Nataša Kocourková